Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

NR. 28 (307) LONDONAS 1953 LIEPOS 16 VII METAI

TRETIEJI

Ligšiolinė visuotinai priimta pažiūra, kad visas pasaulis yra padalintas į dvi dalis-komunistinį ir laisvą, kad tie abu pasauliai yra atskirti geležine uždanga ir, pagaliau, kad tik tie du pasauliai nulems tolesnę įvykių raidą yra neteisinga. Maža to, tokia pažiūra, laikui bėgant, gali pasidaryti pavojinga visos žmonijos laisvei.

Kiek tai liečia „geležinę uždangą", tai tokios po antrojo pasaulinio karo išviso nėra buvę. (Jeigu ji buvo, tai tarp pirmojo ir antrojo pasaulinio karo). Ji buvo išrasta ir palaikoma tų, kurie norėjo užslėpti savo darbus Jaltoje ir Potsdame, pamiršti, kas buvo padaryta, o užskleidus uždangą, savojė pusėje gyventi toliau gerai ir patogiai.

Visai nesąmoningai, nesuprasdami reikalo prasmės „geležinės uždangos" mintį palaikome ir mes lietuviai.

Komunistinis pasaulis kitoje „uždangos" pusėje galvoja kitaip. Jam jokios uždangos nėbuvo. Kartą įsiveržęs į Europą ir įkėlęs koją beveik į patį Reiną, jis dinamiškai ir agresingai dalyvavo ir tebedalyvauja visų laisvų vakarų gyvenime-organizuodamas streikus, varydamas priešvalstybinę propagandą, gaivindamas betkurią klasinę, tarpvalstybinę nesantaiką ir t.t. Nereikia aiškinti ar pabrėžti, kad visa tai daroma siekiant pasaulinės revoliucijos ir per ją pasaulio užviešpatavimo.

Visai kitaip pasielgė vakarai. Jie pasistatė sau (tik sau!) vaizduotėje „geležinę uždangą". Jie visai nesidomėjo nei „rytų viešpačio" užgaidomis, nei jo vergų kentėjimais, tylomis tikėdamiesi užsitarnauti jo palankumą. Kaip paprastai, kas mažai domisi, tas mažai ir žino; kas mažai žino, tas padaro daug klaidų ir galutinai pralaimi. Jei vakarai būtų daugiau žinoję apie Rytus, jų politikos tikslus ir metodus, tai jie nebūtų nustoję didelių ir mažų sąjungininkų, pradedant Lietuva ir baigiant Kinija. Šie sąjungininkai tikrai būtų buvę ištikimi vakarams ir būtų labiau užtikrinę jų siekiamą gerovę negu vaizduotėje sukurta „geležinė uždanga".

Ta koncentracijos stovykla, nuo kurioje ištisos tautos buvo suvarytos už spygliuotų vėlų.

Praktiškai, tarp Rytų ir Vakarų atsirado ne „geležinė uždanga", bet milžiniška koncentracijos stovykla Suomijos įlankos iki Dunojaus, skiriasi nuo mums žinomų: Dachau, Belzeno, Stuhofo ir kitų tuo, kad toje stovykloje už spygliuotų vėlų netik verčiama mirti, bet leidžiama ir gimdyti. Dachau ir kitose — gyvenimą norėjo sunaikinti, o šitoje stengiamasi naikinti jį visą laiką, galutinai, tačiau, nesunaikinant. Tai yra esminis skirtumas.

Savaime aišku, kad ten gyvenimą tvarko žiaurūs, mums neįprasti, dažnai sunkiai suprantami ir dar sunkiau įsijaučiami įstatymai ir dėsniai. Nevertėtų to viso čia nagrinėti ir aiškinti, jei ne vienas faktas, kuris reikia iškelti, išaiškinti ir pabrėžti. Tai faktas, kad gyvenimas ten *yra vergija*. Šimtas milionų žmonių-nuo Estijos išaurės iki pietinės Bulgarijos pakrančių-yra visiški vergai.

Jei gyvenime yra kas nors baisesnio už mirtį, tai tik klaiki, beviltiška vergija.

Vergo troškimai yra skirtingi nuo laisvojo žmogaus. Laisvas žmogus nori gyventi, jei tik galima, galimai patogiau, jei reikia „geležine uždanga" prisidengus. Vergas troškta laisvės bet kokia kaina, net ir savo patits gyvybės kaina.

Gyventi (daugintis) ir būti laisvu yra du primityviausi, pagrindiniai bet kurios žmonių bendruomenės istatymai, kurių negali panaikinti nei griežtas diktatorius, nei nuolaidus demokratas.

Tuo būdu, tarp dviejų (rytų ir vakarų) pasaulių yra dar trečias-didelis savo plotu ir gyventojais, milžiniškas savo potenciale kovine jėga, neturįs sau lygaus noru gyventi ir gimdyti (nors ir už spygliuotų vėlų) ir pasiryžimu kovoti ir aukotis už savo laisvę (nors ir mirštant ant virvagalio).

Pakartojame ir pabrėžiame MILŽINIŠKAS, nes šio trečiojo pasaulio gyventojų tarpe nerasime, nei laisvės priešų, nei jos sabotuotuojų, kurių pilna vakarų Euopa, nei patogumų jieškotojų, kuriais taip garsi vakarų Europos kraštai, nei, pagaliau, defetistų, kuriems bet koks gyvenimas yra geresnis už kovą ir kuriais, kaip lavonais pradėjo dvokti Europa.

Trečiame pasaulyje yra tik viena gyventojų rūšis — tai kovotojai-užgrūdyti ir galingi, savo prigimtimi tikri laisvės kovotojai. Todėl trečiojo pasaulio jėga tikrai yra milžiniška, gal dešimteriopai ar net šimteriopai didesnė už visos vakarų Europos jėgą.

Lietuva yra to trečiojo pasaulio dalis. Vieną dieną ji galės didžiuotis gyvendama laisva ir amžiais džiaugtis savo laisvės kovotojų palikimų.

Dėl suprantamų priezasčių ir šiandien dar tebevyraujančių aplinkybių, trečiasis pasaulis dar neturi laisvės savo jėgai pareikšti, bet už tai jis turi avangardus, kurie tą laisvę turi arba greitai turės. Tie trečiojo pasaulio avangardai atsirado todėl, kad kai kurios tautos buvo perkirstos ir padalintos tarp rytų ir vakarų pasaulio. To padalinimo pasėkmės buvo tos, kad vakarų pasaulyje gyvenanti tautos dalis, per palyginamai trumpą, laiką, įgijo ar pradėjo įgyti laisvės kovotojo ypatybes, tokias pat, kaip ir rytų pasaulyje vargaujanti tautos dalis. Šalia to ji turi laisvę tai jėgai pareikšti. Tokiu būdu trečias pasaulis jau tampa vadovaujantį jėga kovai prieš komunizmą.

Tokiais trečiojo pasaulio avangardais jau matome Korėją ir Vokietiją.

Mums lietuviams Korėja, dėl jos geografinio nuotolio, yra įdomi gal tik kaip tauta, kuri įsitikinusi laisvųjų vakarų netiek fiziniu nepajėgumu, kaip dvasiniu bankrotu, bei nesugebėjimu toliau kovoti su komunizmu, pati perima kovos iniciatyvą ir ryžtasi vadovauti savo tautos laisvinimo kovai. Taip yra tolimoje Azijoje.

Visiškai panašūs reiškiniai matomi ir Vokietijoje. Visuotinis darbininkų sukilimas rusų zonoje prieš Kremliaus valdovus, Vokietijos kanclerio pareiškimas Berlyne susirinkusiai miniai — „Aš prisiekiu visos vokiečių tautos vardu, kad mes nenurimsime iki vokiečiai už geležinės uždangos nebus laisvi ir nesusijungs su mumis laisvėje!" yra daugiau negu reikšminga. Turint galvoje Vokietijos dydį, svarbą, tautos organizuotumą, ir veržlumą, jau šiandien galima beveik tvirtinti, kad Vokietija su savo trečio pasaulio avangardu, kiek tai liečia Europą, jau perima psichologinį vadovavimą kovai prieš komunizmą. Kai Vokietija bus apginkluota, tai įvykių raida ta linkme galės pasidaryti dar spartesnė ir veiksmingesnė. Trečiojo pasaulio vokiškasis avangardas jau lošia ir suloš didelį vaidmenį.

Kokį vaidmenį teks vaidinti visam trečiąjam pasauliui, šiandien galima būtų tik spėlioti. Galėtų būti įvairių nuomonių ir daugelis jų galėtų būti teisingos. Vienas dalykas, tačiau, jau nėginčijamai aiškus. Ikį šiol gyvavusi dviejų pasaulių buvimo sąvoka pradeda keistis. Pradeda pasireikšti trečiasis pasaulis.

St. Kuzminskas

Darius — Girenas

Šiais metais liepos mėnesį sukanka 20 metų nuo lietuvių transatlantinių lakūnų, DARIAUS ir GIRĖNO, tragiškos mirties. 1933 metais, liepos 16 d. Amerikos lietuviai Darius ir Girėnas pakilo iš New Yorko aerodromo kelionėn į Lietuvą. Šį drąsų savo žygį Darius-Girėnas aukojo Jaunajai Lietuvai, prisikėlusiai gyventi laisvu ir nepriklausomu gyvenimu. Narsiems sakalams likimas nelėmė pasiekti savo tėvynę. Jie žuvo nugalėję Atlantą, Soldino miškelye. Darius ir Girėnas, anuometinėmis sąlygomis perskridę Atlanto vandenyną, atliko didvyrišką žygį, kurį lietuvių tauta savo istorijon įrašė aukso raidėmis.

MAISTO PAGALBA VOKIECIAMS

JAV prezidentas Eisenhoveris, nepaisydamas Molotovo prieštaravimų, paskyrė rytų Vokietijos gyventojams maisto už 15 mil. dolerių. Vakarų Berlynė svarstoma, kaip šį maistą perduoti badaujantiems rytų zonos gyventojams? Pirmoje eilėje norima maistą išdalinti taip, kad jo negautų komunistai, kurie ir taip aprūpinami geriau, negu partijai nepriklausą gyventojai.

Badas „išlaisvintoje" rytų Vokietijos dalyje prasidėjęs jau pereitų metų rudenį. Tūkstančiai išbadėjusių vokiečių jau dabar ateina į vakarų Berlyną, kur jiems perduodamas maistas iš specialiai vakarų vokiečių suorganizuotų krautuvių už penktadalį kainos.

RAUDONIEJI PUOLA

Korėjos fronte sąjungininkų pozicijas pralaužė stiprus komunistų kiniečių puolimas, kokio nėra buvę per paskutiniuosius dvejus metus. 35.000 kiniečių puolė pietų korėjiečių 4 divizijas, įsitvirtinusias kalnuotose pozicijose. Nežiūrint energingo priešinimosi ir sąjungininkų aviacijos paramos, puolimo iniciatyva yra ki šiol buvo raudonųjų rankose.

Oficialių sąjungininkų pranešimu, kiniečių stiprios pajėgos puola 25 mylių fronto bare, ir keliose vietose giliai įsibrovė į sąjungininkų pozicijas.

Tuo metu, kai fronte vyksta stiprūs mūšiai, Penmunjome tebesitęsia derybos dėl paliaubų prie uždarų durų. Paskutiniosios šitokios derybos užtrūkusios 39 minutes, o po to jos buvo vėl atidėtos kitai dienai.

AR JAV ISILEIS 241.000 NAUJU EMIGRANTU?

Reprezentantų Rūmu teisinė komisija priėmė įstatymo projektą, liečiantį 241.000 imigrantų įsileidimą į JAValstybes. Gegužės mėn. prezidentas Eisenhoveris Kongresui siūlęs įsileisti 240.000 imigrantų. Pagal naujai priimta teisinės komisijos projektą šis imigrantų skaičius turėtų į JAV atvykti iki 1955 m., gruodžio mėn. 31 d.

NEANY ISPEJIMAS

Stokholme vykstančiame Pasauliniame Tarptautinės Profesinių Sąjungų Konfederacijos Suvažiavime, JAV Darbo Federacijos pirmininkas George Meany įspėja prieš pataikavimą, neteisingumą ir diktatūrą. Savo kalbojė Meany sako:

„Šis laisvųjų darbininkų suvažiavimas turi aiškiai pasisakyti tuo klausimu. Jokš diktatorius pasaulio istorijoje nebuvo atverstas į protingą politiką pataikavimu.

„Sovietinio teroro rėžimo vergų stovyklos plyšta, perkimštos nelaimingaisiais, kurių vienintėlis nusikaltimas, jų laisvės meilė. Rytų Vokieijos ir kitų satelitinių kraštų Čekoslovakijos, Vengrijos, Rumunijos, Lenkijos — darbinnikai priešinasi nelygioje kovoje, statydami krūtines prieš šaltą plieną savo prispaudėjų rankose.

„Jie laukia iš mūsų padrąsinimo ir mažių mažiausiai bent moralinės paramos. Neapvilkime jų.

„Nepamirškime, kad nuo karo pabaigos visį agresijos veiksmai buvo suorganizuoti ar sukurstyti komunistų.

„Atsiminkime, kad JTO pasmerkė komunistus už agresiją Korėjoje. Ne užmirškime, kad Maskva nors ir keičia savo taktiką, bet nė krislelio neatsisako savo pagrindinių tikslų — vyrauti pasaulyje.

„Neužmirškime, kad ši 75 tautų laisvųjų darbininkų organizacija pasišventusi laisvei yra vienintėlis tikras pagrindas pastoviai taikai. Mes žinome savo širdyse, kad mūsų galutinis tikslas — žmonijos progresas ir gyvėnimo pagerinimo įvykdymas priklauso nuo laisvės jėgų vienybės prieš totaliatriniuš karo kurstytojus Kremliuje".

„BŪKIME ATSARGŪS".

Tarptautinės Profesinių Sąjungų Konferencijos Pirmininkas Sir Vincent Tewson piminė, kad šiuo metu reikia būti ypatingai atsargiais. Reikia žiūrėti, kad nesugriautume mūsų gynybos organizacijos, kad nei žodžiu nei veiksmu nepakenktume pasitarimams, nežiūrint kokios svarbos jie bebūtų.

Suvažiavime dalyvauja 300 delegatų iš 75 kraštų ir atstovauja 54 milijonus darbininkų.

TEISMAS NEAPSIRIKO

Motėrų žudiko Chriestie byloje buvo iškilę abejonių dėl Evanso kaltės, kuris buvo 1950 m. pakartas už dukters ir žmonos nužudymą. Teisininkas S. Henderson patikslino, kad J. Evans tikrai buvo nusikaltęs. Christie pakartas vakar, liepos 15 d.

SERGIEJI KRUGLOV

Pašalinto Berijos kėdę užėmė Kruglovas, pasižymėjęs kaip vergų stovyklų „savininkas". Stalinas buvo jį apdovanojęs ypatingais medaliais už darbo vergų medžioklę, statant garsiuosius sovietuose jūrų kanalus. Potsdamo, Jaltos ir Teherano konferencijų metu Kruglovas ėjo apsaugos viršininko pareigas. Pirmą kartą jo pavardė sąrašuose i vyr. sovietą pasirodė 1946 m. Kiek vėliau jam buvo pavesta vadovauti MVD. Mirus Stalinui, kai MVD ir NKVD buvo sujungtos ir atiduotos Berijos žinion, apie Kruglovo likimą nebuvo jokių žinių. Nelauktas jo grįžimas į tokį augštą postą, sukelia įvairių spėliojimų.

SUVAZIAVIMO NUTARIMAI

PLB EUROPOS KRAŠTŲ ATSTOVŲ SUVAŽIAVIMAS ĮVYKĘS HANNOVERYJE 1953 METŲ BIRŽELIO 27 -29 DIENOMIS, KONSTATUOJA IR NUTARIA:

1. Pagal Lietuvių Chartą ir PLB įstatus, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės svarbiausias šio meto uždavinys yra Lietuvos laisvinimas ir dėlto bendruomėnių vadovybių pareiga yra į Lietuvos laisvinimo veiklą įsijungti.

Labai vertinant Europinio Sąjūdžio reikšmę Lietuvos laisvinimo bylai, įsteigti savo kraštuose Lietuvių Europinio Sąjūdžio skyrius kiekvienam kraštui priimtiniausioje formoje.

2. Priimant domėn pereito PLB suvažiavimo rezoliuciją Lietuvos laisvinimo konferencijos reikalu, dar kartą pareikšti pageidavimą, kad konferencijoje būtų atstovaujamos lietuvių bendruomenės ir kitos didžiosios lietuvių visuomenės organizacijos.

3. Su apgailestavimu priimant dėmesin, kad iki šiol dar nebuvo sušauktas PLB seimas, kreiptis į VLIKą, kad, nelaukiant PLBnių susiorganizavimo visuose kraštuose, jis imtųsi žygių seimą sušaukti, kviečiant iš tų kraštų, kur lietuvių bendruomenės dar nesusikūrusios, jau esamų didžiųjų lietuviškų organizacijų atstovus.

4. Kovoti prieš didėjantį nutautėjimo pavojų tremtyje dar daugiau sustiprinant savo veiklą lietuvybės išlaikymo srityje. Išlaikyti ir plėsti lietuviškas mokyklas, spaudą, bibliotekas, tautinius - kultūrinius sambūrius. Ypatingą dėmesį atkreipti į šeimą, visomis galimomis priemonėmis gelbstint tėvus auklėti vaikus lietuviškoje dvasioje ir aplinkoje.

Ugdyti bendruomenėje tarpusavės paramos ir solidarumo dvasią, kad nelaimės, vargo ar nedarbo atvėju lietuvis visuomet būtų pirmoje eilėje pačių lietuvių remiamas ir nesijaustų esąs mūsų bendruomenės apleistas ar užmirštas.

5. Sekmingesniam Europos kraštų bendruomenių veiklos suderinimui, įsteigti PLB Europos Kraštų Generalinį Sekretoriatą. Jo darbo gairės nustatomos PLB Europos Kraštų Valdybų tvirtinimu atskiru statutu.

Generalinio Sekretoriato pareigas pavedama eiti PLB Vokietijos Krašto Valdybai.

6. Kadangi švietimo, spaudos ir propagandos reikalai gali būti geriau sprendžiami tik platesniu europiniu mastu, jų finansavimui įsteigti bendrą Europos Kraštų iždą.

Lėšų telkimą, sąmatas ir išmokėjimus sprendžia Kraštų Valdybos balsų dauguma. Kiekvieno Krašto Valdyba turi vieną balsą

Iždą statuto nuostatais tvarko Generalinis Sekretoriatas.

7. Vasario 16 Gimnazija Vokietijoje yra labai svarbi lietuviškumo išlaikymui tremtyje ir atsikursimai Lietuvai, todėl visomis galimomis priemonėmis prisidėti prie pasekmingesnio lėšų telkimo vajaus gimnazijos namams pirkti ir pačiai gimnazijai išsilaikyti pravedimo. Kviesti lietuvišką visuomenę ir organizacijas visame pasaulyje šį reikalą paremti.

8. Kadangi spauda yra viena iš geriausių priemonių lietuvybei tremtyje išlaikyti ir kadangi būtina turėti ir ateityje savaitinį Europos lietuvių laikraštį, pravesti spaudos ir naujų prenumeratorių telkimo vajų.

Surinktos lėšos skiriamos finansuoti „Britan. Lietuvio" leidimui.

7 DIENOS

New Yorkas. Demokratų senatorius Mike Monroney pareiškė, kad JAV nebesiimsiančios atsakomybės nešti didžiąją dalį gynybos pasaulio taikai išlaikyti. Junt. Tautos, sako senatorius, turinčios suorganizuoti 400 tūkstančių armiją, kurią sudarytų mažesnių tautų savanoriai.

* * *

Stockholmas. Rytų Europos tremtinių socialistų unija iš Stockholmo socialistų suvažiavimo pasiuntė į Vašingtone vykstančią JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos užsienių reikalų ministerių konferenciją telegramą, kurioje prašoma peržiūrėti pavergtųjų tautų likimas.

* * *

Londonas. Laisvojo pasaulio spauda, Europoje ir Amerikoje spelioja apie karalaitės Margaritos vedybas su aviacijos pulk. Townsonu. Kalbama, kad karalaitė Margarita, pakeitus regentinį nuostatą, bus atleista nuo regento pareigų ir tuo būdu tada ji galėsianti laisvai ištekėti už tokio vyro, kuris jai patinka. Manoma, kad regento pareigos atitektų dabartiniam Karalienės Elžbietos II vyrui.

* * *

Stockholmas. Estų emigraciniai sluoksniai tvirtina, kad po Berijos nušalinimo, okupuotoje Estijoje į ne malonę patekęs vyr. sovieto pirmininkas, draugas A. Jakobson.

* * *

Londonas. Britų Užsienių Reikalų ministeris Edenas po sėkmingo gydymosi Amerikoje, šio mėn. 26 d. grįžta į Angliją. Kurį laiką jis turėsiąs dar ilsėtis ir nėra žinių, kada grįš į Foreign Office.

* * *

Roma. Krikščionių demokratų partijos lyderis de Gasperi įteikė Italijos prezidentui Einaudi naujai sudaryto ministerių kabineto sąrašą vyriausybės narių. Visi de Gasperio kandidatai yra krikščionys demokratai.

* * *

Viena. Vienos radijo žiniomis Sovietų satelitiniuose kraštuose iki šiolei tebekartojamos tik oficialinės Maskvos žinios apie Berijos pašalinimą be jokių komentarų.

* * *

Londonas. Antrasis lenkų lakūnas, pabėgęs su sovietiniu lėktuvu į Vakarus, Z. Jazwinskis, pereitą šeštadienį išskrido iš Londono į New Yorką.

* * *

Bonna. Vakarų Vokietijos naujo parlamento rinkimai įvyks rugsėjo mėn. 6 d.

* * *

Paryžius. Nimes operos dainininkė, Jieva Closset, nuteista 7 metais kalėjimo už to miesto operos rūmų padegimą. Dainininkė padegusi rūmus už tai, kad iš operos choro buvo pašalintas jos giminaitis už nesugebėjimus tinkamai dainuoti.

* * *

Generolas Bradley vadovaus Tyrimų ir Bandymų Laboratorijoms.

Gen. Bradley, kuris rugpiūčio 16 d. baigia savo karinę tarnybą, skiriamas Bulova Laboratorijų Tarybos pirmininku.

Tos laboratorijos buvo įkurtos pra sidėjus Korėjos karui ir daugiausia stengiasi sukurti ir pagaminti ypatin go tikslumo gynybos priemones.

Tai yra grynai mokslinė grupė, ku ri stengiasi gynybos reikalams pritaikinti fizikos, chemijos, elektronų mokslo ir mechanikos laimėjimus.

Gen. Bradley ta proga sako:

„Kadangi aš gerai pažįstu daugelį mūsų gynybos reikalavimų,tai tikiuosi, kad gelėsiu padėti sudaryti programas, kurios daug prisidės prie mūsų krašto gynybos.

IR BULGARIJOJE NERAMU

Pabėgėliai iš Bulgarijos pasakoja, kad paskutiniu mteu Bulgarijoje vyko visa eilę neramumumų.

Plovdiv ir Kostinro imonės sudegintos. Plataus masto streikai ir riaušės įvyko prieš porą savičių Pavlova įmonėje, kuriose 1500 darbininkų pasipriešino įsakymui išgabenti fabriko mašinas į Rusiją. Pavlova įmonės apdirba Bulgarijos tabaką ir parengia jį eksportui.

LIETUVA-DIDVYRIU ŽEME

ARK. J. MATULEVICIAUS „UZRASU“ PROGA

„Be kryžių ir sunkenybių negali žmogus gyventi, reikia su tuo apsiprasti; ne visiems žmonėms gali įtikti, nei Kristus visiems neįtiko“

Ark. J. Matulevičius

Tautos Himne jau seniai giedame: „Lietuva, Tėvyne mūsų, Tu — didvyrių žeme!...“ Lietuva gali didžiuotis ne tik garsiais valstybės vyrais, karo vadais, Tėvynės gynėjais, bet ir dvasios didvyriais, kurių auka savam kraštui ir visai žmonijai taipgi yra pažymėtina ir įvertintina.

Labai teisingai tvirtina *Juozas Girnius*: „Tas yra lietuviškojo didvyriškumo išskirtinis charakteris, kad mūsų didvyriškumas plaukia ne iš brutalios jėgos garbinimo, o tik iš ramaus, bet gilaus įsitikinimo, jog tai, kas teisinga, turi būti ginama, nes vertingiau dėl tiesos žūti, negu neteisybę pakęsti“ (Lietuviškojo charakterio problema, 14 psl.). Teisingumas gi daug rūpesčio kėlė ne tik mūsų valstybininkams, rūpinantis Lietuvos laisvę, teritorijos visuma, bet ir dvasinės kultūros atstovams, ginant mūsų tikėjimo laisvę ir skaidrumą. Tik ta prasme suprastinti ir ark. Jurgio žodžiai: „Esu vyskupas katalikas ir visiems lygiai noriu tarnauti, ir stengsiuos tarnauti“ (209 psl.).

ARK. JURGIO „UŽRAŠAI“

Tėvų Marijonų išleisti ir kun. dr. K.A. Matulaičio redaguoti ark. Jurgio „Užrašai“ dvejopu atžvilgiu svarbūs: a) jie padeda įvairiuose gyvenimo reikaluose ir sunkumuose pasinaudoti švento atminimo vyro patarimais ir b) ark. Jurgio beatifikacijos bylos išvakarėse plačiau supažindina lietuvius su didžiuoju mūsų tautos ir Bažnyčios sūnumi.

Labai gerai padarė leidinio redaktorius, kad ark. Jurgio dienoraščio užrašus (I kn. dalis) ir laiškų ištraukas (II d.) aprūpino konkrečiomis ir skaitymą palengvinančiomis antraštėmis. Dėl to tame puikių minčių aruode randame svarstymų bei patarimų apie tobulybės lavybą, maldą ir darbą, mąstymo būdus, atgailos dvasią, laiko sunaudojimą, abejones, Dievo valią, dvasinį gyvenimą ir pan. Nori, sakysime, sužinoti ark. Jurgio nuomonę apie Tėvynės meilę: atsivertęs turinį, pajieškai alfabetine tvarka surašytame sąraše ir, atsivertęs nurodytą puslapį, skaitai:

„Mes neatsižadame nė Tėvynės meilės. Anot šv. Tomo mokslo, tėvynės meilė „pertinet ad virtutem pietatis“... Bet savo tėvynės meilė, mano nuomone, gali ir privalo būti be kitų tautų neapykantos ir neužsiviežimo; mylint savuosius, ir kitiems reikia gero norėti“ (114-5 psl.).

Šalia gilių paties ark. Jurgio minčių ir svarstymų, kurie užima du trečdalius knygos, pabaigoje randame (kun. dr.) J. Vaišnoros MIC studiją apie „Arkivyskupą J. Matulevičių Vilniuje“ (137-214 psl). Iš šitos studijos sužinome ne tik ark. Jurgio veiklą Vilniuje, bet ir tuos kryžiaus kelius, kuriuos turėjo eiti, kai pats Vilnius su apylinkėmis buvo okupuotas bolševikų ar lenkų. Bolševikams artėjant, kai kas jam patarė bėgti, bet arkivyskupas nesvyruodamas pasiryžo likti: „Pasiryžau niekur iš čia neiti. Tai bus, ką Dievas duos. Jei tokia Jo valia, mane areštuos ar net ir žudys, tegul visame kame Dievas būva palaimintas. Mirtis visur gali užklupti, o į dangų iš visur tas pats kelias“ (168 psl.).

RAŠO

J. KUZMICKIS

NESVYRAVIMAS, ŠVENTUMAS

Jau tos kelios ištraukos įrodo, kad ark. Jurgis, darydamas esminius sprendimus, nesvyruoja, nesiblaško. Antra, iš jo svarstymų jausti ne tik gilus protavimas, bet ir bekompromisinis sutikimas su Dievo valia.

Atrodo, *Leonas Bistras* — vėliau gilus mokslininkas, Universiteto profesorius ir politikas — 1913 m. kreipėsi į ark. Jurgį (tada dar paprastą kunigą) pašaukimo klausimu. Jam rašytame laiške ark. Jurgis atsako:

„Ateities negalima atspėti, sunku pasakyti, kas bus; užtai žmogui ir tenka nekartą dvejoti, o net reikia išdrįsti ir rizikuoti; pats žmogus laisvu noru turi persiversti į vieną arba antrą pusę... Reikia tik geros, grynos intencijos pasirenkant sau luomą, o Dievas paskui suteikia savo malonių, juo labiau, jei žmogus sau renkasi tobulesnį luomą“ (130 psl.).

Laiškas seniai rašytas, tačiau jis aiškus, tikslus, kondensuotas. Taip ir jausti, kad ark. Jurgis į rašytus žodžius kreipė didelį dėmesį. Šitoje vietoje prisimintimi garsaus rašytojo, konvertito, dabar trapisto vienuolio *Thomas Merton* žodžiai: „Mes, kurie sakome mylį Dieva, kodėl nesirūpiname būti tobulį savo mene, kaip tariamės norį tokiais būti Dievo tarnyboje? Jei mes nesistengiame būti tobuli tame, ką rašome, gal būt, taip yra dėl to, kad mes visų pirma nerašome dėl Dievo“ The Sign of Jonas).

Toliau tas pats rašytojas pastebi, kaip reikalingas nuolatinis tobulinimasis rašant. Jis tvirtina, kad bloga knyga pasilieka bloga, jei joje net apie Dievo meilę rašoma, kai nesirūpinama tobulumu.

Ark. Jurgio atsiminimų ir minčių ištraukos, nors jos nesudaro sistematizuoto veikalo, liudija, kad jis ir rašydamas stengėsi Dievui tarnauti ir nuolat tobulėti.

Ta proga noriu grįžti prie ką tik minėtos Thomas Merton knygos „The Sign of Jonas“. Nors jis rašo religinėmis temomis ir liečia net tokius specialius klausimus, kaip kontempliacija (The Ascent to Truth) ar vienuolyno istorija (Waters of Silence), jo knygų tiktai Anglijoje parduota virš 900.000 egzempliorių! „The Sign of Jonas“ knygą sudaro rašytojo vienuolio dienoraštis, kuriame liečiami tokia klausimai, kaip malda, mastymas, vyresnieji, tylėjimas, apsimarinimas. Įdomu palyginti. Tačiau, kiek galint objektyviau sprendžiant, mūsų ark. Jurgio mintys ir svarstymai yra daug gyvenimiškesni, principiškesni ir — pabrėžtina — juose daug lengviau jaučiamas Dievas, Jo artumas. Tai kalba už tai, kaip plačiai būtų pasklidę mūsų arkivyskupo raštai, jei jis būtų... anglas.

IMKIME IR SKAITYKIME!

Ark. Jurgis 1913 m. rašė: „Man rodos, laikraščiai reikia vis bent per žiūrėti, kad būtų galima darbe orientuotis. Žinoma, daug laiko nėra kojiems pavesti, bet bent permesti reikia, o įsižiūrėjus ką geresnio ir perskaityti. Be to būtinai reikėtų turėti pasiskyrus, jei negalima kasdien, nors kelintą dieną kokią valandėlę ir rimtesniems dalykams pasiskaityti. Be to žmogaus protas labai išsenka ir ištuštėja“ (131-2 psl.).

* * *

Knygos leidėjų tikslas aiškus — kad ko daugiausiai lietuvių susipažintų su mūsų (tikėkime) šventojo gyvenimu ir mintimis. Dėl to tą knygą reiktų kaip galima plačiau paskleisti lietuvių tarpe, įsigyjant ją patiems ar kitiems dovanojant.

* * *

Knyga atspausdinta mūsų „Nidos“ spaustuvėje, įrišta kietais viršeliais ir papuošta spalvotu aplanku. Spaudos darbas geras: bene geriausias iš visų ligi šiol toje spaustuvėje atspausdintų knygų (nors korektūros klaidų neišvengta). Dail. K. Dargio viršelis ir užsklandos vykusios, įspūdingos. Gal tik trūksta realios ark. Jurgio nuotraukos.

Arkivyskupas Jurgis Matulaitis Matulevičius, UŽRAŠAI. Cum approbatione ecclesiastica. Iliustravo dail. K. Dargis. Išleido Tėvai Marijonai. Spaudė NIDOS spaustuvė, Londonas, 220 psl. Kaina 15/-.

ALF. DUSE

LIETUVIU PERIODIKA

SVETIMOMIS KALBOMIS

Dažnai nusikundžiame, kad trūksta spaudinių svetimomis kalbomis. Visi taip pat gerai žinome jų svorį ir reikšmę. Tą turėtų gerai žinoti ir mūsų vadovaujamieji veiksniai. Juk tai ir pirmas, ir pats veiksmingiausias ginklas kovoje už Lietuvos laisvinimą. Ir svetimiesiems galime pasisakyti mums rūpimomis temomis, juos painformuoti ir paveikti, ir tiems pačiems mūsų veiksniams tai būtų gražus jų veiklos atestatas.

Tikrai nuostabiu būdu VLIK'ui šioje srityje per visą tremties metą nesisekė, nors tai, atrodo, būtų jo pati pirmoji užduotis. Savos informacinės medžiagos trūkumu jokiu jokiu būdu negalime nusiskųsti. Ją tereikia tinkamai parinkti ir perteikti. Nors mūsų veiksnių vadovaujantieji žmonės ir nepasižymėjo svetimųjų kalbų mokėjimu, bet šiam darbui ne kalbų mokėjimas buvo lemiantis, bet kaž koks nesusipratimas abuojumas, paskendimas pasėdžiuose, politikavime ir kažkuokiuose paslaptinguose darbuose.

Šiemet VLIK'as visdėlto davė lietuvių periodikos svetima kalba bent užuomazgą. Pasiskelbęs metų pradžioje, duosiąs kas dvi savaites leidinį vokiečių kalba spaudai, iki šiandien išleido jo 7 numerius. Kiek pasvyruodamas ir savo „periodiškumu“, ir turiniu, ir kalba, tas biuletenis labai pasitarnauja mūsų reikalui. Tai yra toji vieta, kur galime pasisakyti ir duoti svetimiesiems žinių apie save. Paskutinis „Elta — Pressedienst“ birželio mėn. numeris ir savo išvaizda, ir savo turiniu bei žinutėmis, stengiantis jų nėduoti pergausiai, labai gerai save užsirekomnduaja. Tai tik darbo pradžia. Leidinėlis, be abejonės, su laiku tobulės, jei tik jam bus įdėdama širdies, jei bus leidžiama žmonėms, norintiems ir mokantiems dirbti, tą darbą toliau varyti.

Be šio informacinio leidinėlio, birželio mėn. pasirodė Pabaltijo Centro Komitetų Tarybos leidinys vokiečių kalba, „Baltische Korrespondenz“ antras numeris. Šis biuletenis irgi gerai išleistas, turiniu skirtingas, daugiau politinis žurnalas, prasmingai papildydamas Eltos informacinį leidinį. Ir „Baltische Korrespondenz“ pirmiesiems numeriams trūksta dar pastovaus veido. Tai yra daugiau kelių atsitiktinu straipsnių rinkinys, be redaktoriaus valingos rankos. Reikia tikėtis, kad ir šis leidinys tobulės, ypač suradęs daugiau bendradarbių. Jeigu informacinės medžiagos yra daug ir ją tereikia tinkamai parinkti ir žurnalistiniai apdoroti, tai politiniam žurnalui, nors jis taip nesivadina, reikalinga didesnio svorio ir erudicijos žmonių bendradarbiavimo ir — didelio atsargumo nustatant politinę liniją. Birželio numeryje pažymėtini prof. G. Galvos ir J. Rimšausko straipsniai. Vedamoji mintis šiame numeryje yra Birželio 14 - toji, taigi, mažiau pastebimas linijos trūkumas.

Šie leidiniai gali lietuviams patarnauti ir kaimyniniuose Skandinavijos, Olandijos, Šveicarijos kraštuose. Reikėtų susirūpinti, kad jie būtų tinkamai paskleisti. Ir spaudai skiriamą „Elta — Pressedienst“, kol neturime kito leidinio, reikia plačiau paskleisti, pasinaudojant PLB kraštuose talka. Jo dabartinis tiražas yra nepateisinamai mažas ir rodo per mažą rūpestingumą jį platinant. Vokiečių leidiniuose reikalingas atsargumas dar tuo atžvilgiu, kad ne viskas yra gera, ką pasakome vokiečiams, norėdami kartais jiems įsiteikti. Tada kaimyniniuose kraštuose, su jų ypatinga vokiečių atžvilgiu laikysena, jie vertinami net kaip nacių leidiniai.

Labai vykęs leidinys prancūzų kalba pasirodė 1951 m. Paryžiuje. Tai ministerio S. Bačkio sumaniai redaguojamas, gražus savo forma, įdomus turiniu „Bulletin Lithuanien“. Juo buvo duodama ir informacinė, ir dokumentinė, ir politinė medžiaga. Čia buvo parodyta, kad yra ir sugebėjimai, ir pajėga, galinti šį darbą atlikti, tik... vėl, toji institucija, kuri turėjo su džiaugsmu ir entuziazmu remti šį darbą, dabar, 1953 m., dar tebekalba apie ketinimą leisti periodiką ir prancūzų kalba.

Liūdnai atrodo mūsų periodika anglų kalba, nors tai būtų didžiausios politinės reikšmės darbas, kurio neatstos veiksnių konferencijos, važinėjimai ir posėdžiavimai. Čia darbas pats prašosi atliekamas, o to vieton vis dar svarstoma kas, kur, kaip ir kada jį turėtų dirbti. Mūsų Washingtono pasiuntinybės kas du mėnesiu leidžiamas „Current News on The Lithuanian Situation“ yra vertingas, bet retai išeinantis, dokumentų rinkinys ir iš dalies informacinis biuletenis. Ką pasakyti apie New Yorke kartais ar kadaise (?) leidžiamą „Lithuanian Bulletin“ Geras būtų šis sumanymas bet... kaip ir kodėl jis taip „vykdomas“? Skaitėme spaudoje apie ALT'o sąmatoje įdedamas jam stambias sumas ir tegalime stebėtis kaip jos be pėdsakų sunyksta.

Gal kartą mūsų veiksniai imsis šio paprasto, irmto, naudingo ir seniai reikalingo darbo.

TALKA ENCIKLOPEDIJAI

„Liet. Enciklopedija“ jau spausdinama. Vadinas, pats vyriausias laikas siųsti visokius papildymus, reikalingus pirmosioms raidėms. Enciklopedijos redakcija per laikraščius yra kreipusis į įvairių kraštų lietuvius, prašydama talkininkauti. Žinoma, ta talka bus reikalinga ir po metų, bet toji medžiaga, kuri turės eiti į pirmąjį tomą(tur būt, visa, kas prasideda raidėmis A ir B), turi ko greičiausiai būti siunčiama į spaustuvę.

Enciklopedija leidžiama Amerikoje ir apie Amerikos lietuvius, jų organizacijas ir darbus gal kiek lengviau bus surinkti reikalingą medžiagą. Europos lietuviai, įskaitant ir mūsišką salą, Enciklopedijoje bus aptarti su spragomis, jei mees rimtai neįvertintume to redakcijos atsišaukimo ir nepasistengtume laiku paskubėti su talka.

Man rodos, pirmoji pareiga būtų pradėti rinkti ir siųsti reikalingą medžiagą tų žmonių, kurie labiau pavaldo plunksną ir turi geresnį supratimą, kas gi čia ir kaip rašytina. Tik jei kurioje kolonijoje vis delto trūktų, kas parašo, o būtų reikalo rašyti, galėtų kas nors patalkininkauti iš kaimynystės.

Darbas labai nedėkingas, bet reikalingas. Kol kas nėlabai dar aišku, ar Enciklopedijoje bus, sakysim, rašoma apie Memmingeno lietuvius (vadinas, apie ten lietuvių atliktus darbus: leistus laikraščius, knygas ir t.t.), ar tik apie Vokietijos lietuvius (vadinas, labai bendrai). Taip pat, kalbant dėl mūsų salos, sakysime, nežinia, ar enciklopedijai bus skirtas vienas skyrius su įvairiais po skyriais D. Britanijos (ar Anglijos) lietuviams, jų darbo įvairiomis sritimis, ar tie aprašymai bus skirti atskiromis kolonijomis (Londonas, Bradfordas, Derby; Liet. Sąjunga, Šv. Onos Draugija, Londono Lietuv. Klubas, Manchesterio Liet. Klubas; „Br. Lietuvis“, „Apuokas“ „Nida“ ir t. t.)

Šiaip ar kitaip ten bus — reikalas antraeilis. Svarbiausia, kad jau dabar būtų renkama medžiaga ir nedelsiant siunčiama. Sakysim, jei enciklopedijoje nebūtų rašoma skyrium apie Bradfordo ar Derbio lietuvius ir jų darbus, tai redakcija medžiaga palaikys, kol jos prireiks bendresniam skyriui. Jei tokia medžiaga, dabar surinkta ir pasiųsta, bus naudojama tik po metų ar dviejų, ji galės būti papildoma, jei susiras kas nors nauja.

Kai neskubėsime patalkininkauti, gali aip išeiti, kaip su informacija „Pasaulio Lietuvių Žinynui“. Jau kokia iš tos knygos nususui ta mūsų lietuviškoji Anglija, tai tiesiog baisu! Bus ji tokia nususui ir enciklopedijoje, jei savanoriškai neateisime talkon.

K. Barėnas

1954 M. JUBILĖJINIAI

Žiniomis iš Romos Popiežius nutarė paskelbti 1954 metus „Nepaprastais jubiliejiniais metais“. Tais metais sukanka šimtas metų nuo Nekalto Prasidėjimo dogmos paskelbimo. Toji dogma buvo paskelbta 1854 m., gruodžio 8 d.

BR. DAUBARAS

MĖLYNA SUKNELĖ

Antroji dalis

Pro siauras dureles įėjo du baltais chalatais sanitarai, neštuvais nešini. Savo globon jie perima iki šiolei žodžio nepratarusi Mylių, ir po valandėles išneša jį iš kambario, kuriame jis buvo kalinamas ir kankinamas. Gražina nuseka neštuvus iki durų, bet čia stovis vyriškis sulaika ją, ištiesdamas ranką, lyg gatvėje judėjimą tvarkąs policininkas.

— Kas jis toks? — klausia Gražinos Čižas, kai ji grįžta prie suimtųjų.

— Lietuvis, iš mūsų kolonijos. Ji nukankino už tai, kad tavo idejos draugai buvo įtarę išdavyste jūsų niekšingų darbų...

— Prašau, eikite su manim, — nutraukia Gražinos aiškinimus Scotland Yardo vyras, pirmas apleisdamas niūrų kambarį. Gražina, ežeplaukis ir Čižas klusniai seka išeinantį. Siauroje gatvėlėje jau ne vienas, ežeplaukio paliktas automobilis, bet visa virtinė tamsios spalvos mašinų. Vėlyvos vasaros naktis baigė gęsti. Triukšmingoji dienos gatvė tebemiegojo kietu miegu. Pro automobilio priekį Gražina matė tik vienur kitur pravažiuojančią mašiną ir tuščius šaligatvius su kur nekur tebedegančiais žiburiais prekylangiuose.

Nors anksčiau Gražina niekad nebuvo mačiusi Scotland Yardo garsiųjų rūmų, bet dabar ji nė kiek neabėjoja, kad jie atvežti čia. Ji nepastebėjo, kur dingo Čižas ir ežeplaukis. Kambaryje ji viena, o už rašomojo stalo du civiliais drabužiais apsirengę vyrai. Vienas jų Gražinai jau pažįstamas iš ano vakaro, kai policijos būstinėje ji atliko visą išpažintį, išduodama raudonųjų pasekėsinimą išvokti kartotekas. Jis maloniai su Gražina pasisveikina ir, duodamas jai puoduką arbatos, linksmai sako:

— Jūsų talka ir pranešimas mums daug pagalbėjo. Šią naktį mes esame susėmę visą raudonųjų lizdą su garsiais jų veikėjais. Žinojome, kad jie dirba pragaištingą darbą, ypač pabaltiečių, prisiglaudusių šitame krašte, tarpe, tačiau mūsų žinios tesiekė jų propagandą jūsų tarpe ir vieną kitą raudonųjų atstovo vizitą, kurio metu jie ragino pabėgėlius repatrijuoti, grasindami represijomis. Jūsų paslaugomis sužinojome, kad jų veikla nesiriboja vien propaganda. Mr. Myliaus pagrobimas daugką mums pasako. Tikėkite, kad po šio įvykio, mūsų vyriausybė imsis atitinkamų priemonių pabaltiečius pabėgėlius, radusius šitame krašte namus ir darbo, apsaugoti nuo šitos grėsmės, kokią jūs ir jūsų draugas Mr. Mylius esate išgyvenę. Savo skyriaus ir savo viršininko vardu, mes labai dėkojame jums už didelę paslaugą, kuri ir mūsų ir jūsų interesams iš tikrųjų yra didelės vertės. Tai sakydamas, jis priėjo prie Gražinos, tiesdamas jai ranką.

— Ar galėčiau sužinoti, kur dabar yra Mr. Mylius?

— Jis paguldytas vienoje geriausioje šio miesto ligoninėje. Jo sveikata ir greitu išgydymu mes ypatingai esame susirūpinę, nes jis mums galėsiąs duoti tokių parodymų, kurių, gal būt, Scotland Yardo istorijoje iš viso nėra buvę. Apie jo dingimą iš jūsų stovyklos mes turėjome žinių, bet iki jūsų pranešimo negalėjome rasti pėdsakų. Turėjome pranešimų, kad kitose valstybės svetimieji agentai, persirengę vietos policijos uniformomis, pagrobia pabėgėlius, bet mūsų krašte tai buvo pirmas atsitikimas...

— Bet Mr. Mylių jūs leisite man aplankyti ligoninėje? — nekantriai pertraukė valdininko kalbą Gražina.

— Kurį laiką iš viso, abejoju, ar gydytojas, kuriam pavestas Mr. Myliaus sveikatą, bet kam leis jį lankyti. Bet jums mes padarysime ypatingą išimtį, nes jūsų lankymas, reikia tikėtis, pagreitins jo pasveikimą... Rytoj, kai būsite pakviesta suimtųjų Mr. Briltono — Semionovo ir jo draugų bylos parodymams, duosime specialų laišką, kuris įgalins jus lankyti ligonį.

— Labai ačiū. Tarp kita ko, moteriškas žingeidumas verčia pasiteirauti, kas grėsia šitame krašte gimusiam lietuviui Čižui, susidėjusiam su svetimos valstybės šnipais? Klausiu šito, nes, man atrodo, kad jis yra vienas nekalčiausių šitoj gaujoj?—

— O man atrodo, kad jūs šito klausiate ne todėl, kad jis būtų „mažiausiai“ kaltas, bet todėl, kad jaučiate kraujo giminystę?... Aš suprantu jus, bet, tikėkite, kad jis jau vien už dalyvavimą kartotekų pagrobime, bus baudžiamas pagal vietos įstatymus. Gaila, bet jam gręsia dides nė bausmė, negu Semionovui ir jo draugams, nes Mr. Čižas yra britų pilietis. Jo bausmės dydis priklausys nuo to, kai paaiškės, kiek praeityje jis yra padaręs paslaugų svetimos valstybės agentams. Abejoju, ar jis išvengs paragrafo, kuriame kalbama apie krašto išdavimą,, o ten ne mėnesiais, bet metais bausmė skaičiuojama... Bet apie tai, ne mes sprendžiame ir ne šituos namuos, — užgėręs gurkšnelį tradicinės arbatos, paaiškino Scotland Yardo valdininkas, kairiosios rankos didžiuoju pirštu braukdamas per stirtelę kartotekų, sukrautų ant tamsios spalvos plataus stalo. Po bylos jos vėl grįš į ankštas lietuvių centrinės apylinkės dėžutes, girdėjusios dažnai viename Londono uždarame teisme kartojamą Lithuania žodį, paslaptingoje raudonųjų agentų siautėjimo tremtinių tarpe byloje...

Spalvotomis plytelėmis išklotu ilgu koridoriu nuaidi Gražinos žingsniai. Aušta. Lengvutė migla apgaubusi miestą. Nematomi žvirbliai triukšmingai čirška monotonišką rytinę giesmelę plačiais lapais prisidengusiuose medžiuose. Rainas, nutukęs katinas nustumia nuo šiukšlių dėžės skardinį dangtį, ir nuo jo aštraus žvangėjimo krūptelėja išvargusi, siaubo dienas išgyvenusi, Gražinos širdis.

* * *

Šilta, saulėta vėlyvo rudens diena. Provincijos pramonės miesto kapinių nuošaliame užkampyje Gražina Rindžiuvienė klupo pageltusioje žolėje prie nelygiai supilto kapo, kurio sutrūkusioje žemėje dar neišaugęs nė vienas diegas. Kelios parūdyjusios, sudžiūvusios gėlės vėjo judinamos gailiai šlama, tarsi kviesdamos prisijungti prie jų maldos už čia palaidoto žmogaus vėlę.

Mediniame plonų lentelių kryžiuje juodomis raidėmis įrašyta ilgo gyvėnimo trumputė žmogaus metrika:

A † A Sergiejus Rindžius,
gimęs 1889 m. II. 12
Tragiškai miręs 1952 m. VII. 9.
N. Hostelio lietuviai“.

Maldos žodžiai klaidžiojo Gražinos lūpose, o jos mintyse ir širdyje keista, nežemiška nuotaika. Ji atėjo čia pas jį, nepaisydama nei tų sunkių dienų, išgyventų su juo, nei jo nusikaltimų. Savo sieloje turėdama tik vienintėlį norą — aplankyti jį čia amžinoje ramybėje, pasimelsti už žmogų, kuriam kadaise yra prisiekusi eiti drauge iki grabo lentos...

— Kodėl tu mane palikai? — girdi ji savo mintyse šį aiškų klausimą, o pro susproginėjusius žemės plyšius žiūri į ją pavydžios ir priekaištingos Rindžiaus akys... — Kodėl tu atėjai su juo ir su jo dovanota mėlyna suknele čia, kur aš ne tik nuo gyvųjų, bet ir nuo mirusiųjų esu atskirtas! Kodėl ir dabar tu atėjai prie manęs, kaip ir per visą mūsų gyvenimą, tik pareigos ir pasigailėjimo verčiama?... — Ir jis nebūtų miręs, jei būtumei taip mylėjusi jį, kaip tu myli šalia tavęs stovintį vyrą. — girdi ji tą patį savo prokurorišką balsą, ir sudžiūvusios gėlės šlamėdamos pritaria jam: — nebūtų, nebūtų... — Ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame... — taria jos lūpos maldos sakinius, o jos akys pakyla pro lentelių kryžių į melsvą dangaus augštybę...

— Man nebereikalingas tavo pasigailėjimas ir kančia, ir tu išeik su juo, palikdama mane su skruzdelėmis, — įsakmiai sako jai balsas nuo žemės kupsto. Ir kai ji nuleidžia akis, mato mažą, juodą skruzdėlę, tempiančią į susprogusios žemės plyšį sudžiūvusios gėlės skiedrelę. Gražina keliasi nuo pageltusios žolės ir keistu sausu balsu sako greta stovinčiam Myliui:

— Jis man niekada neatleis... Aš negaliu ilgiau čia būti. Eikime. Aš bijau jo ir mirusio...

— Žmogus nemiršta, — atsako Mylius, ir jie tylėdami išeina pro žemų cementinių kryžių mišką į ramią, dienos rūpesčiais gyvenančią, provincijos miestelio gatvę.

PABAIGA

TARP MUSU

VINCAS JOKUBAITIS

Lietuva nuo seniai garsi turininga tautosaka, plastiniu liaudies menu, tautiniais šokiais. Tremtyje tebedainuojame protėvių sukurtas dainas, pašokame tautinius šokius, bet ir tautodailę mediniais drožiniais, margais audiniais — pasigėrime. Turimė ir žmonių, kurie su meile liaudies meną toliau puoselėja.

Vienas iš tokių dievadirbių, bepuoselėjančių mūsų liaudies meną Anglijoje, yra malonus ir darbštus lietuvis Vincas Jokubaitis.

Vincas Jokubaitis

Gimė jis Pašvitinyje, Joniškio valsč., Šiaulių apskr. Lankydamas tėviškės pradžios mokyklą, jau mėgo drožinėti, su paprastu aštriu peiliu ką nors pjaustinėti. Žinoma, tėvas tokiu „menu" nelabai domėjosi ir mažą bernioką siuntė prie, jo nuomone, rimtesnių darbų. Gal būt, meninę nuovoką iš tėvo iščiulpė biznieriška Amerika, kurioje jis ligi 1905 m. gyveno. Tačiau Vincuko „kūryba" džiaugėsi ir ją sekė dėdė, nes ir jis pats mėgo šį tą padrožinėti.

Lietuvoje Vincui nebuvo sąlygų visa širdimi tautodailei atsidėti. Tiktai tremtyje atsidūręs, jis visa siela matėsi į meno studijas. Apsišarvavęs aukštesniojo mokslo pažymėjimu, įstojo į Freiburg o (Breisgau) Taikomosios Dailės Institutą, kur 1946 — 8 metais studijavo keramiką ir skulptūrą. Ypač yra dėkingas prof. V. K. Jonynui, iš kurio gavo daug teoretinių ir praktinių žinių bei patyrimo.

Tačiau ir tomis studijomis V. Jokubaitis nepasitenkino, nes savo menine siela nuvokė, kad meno pasaulis beribis. Sutaupęs kiek vokiškų markių, studijavo toliau pas Kasselio Meno Mokyklos prof. Schmidt, kreipdamas ypatingą dėmesį į skulptūros techniką.

Atvykęs į Angliją paprastu darbininku, V. Jokubaitis dirbo tekstilėje, tačiau visą atliekamą laiką ir toliau sunaudojo drožinėdamas bei kai tą tapydamas. Vėliau gavo darbo Leeds beveik savo profesijoje, dirbdamas Artshope — taikomosios dailės kūrinių gamykloje: jis daro įvairius projektus indams, elektros dangalams ir pan.

(nukelta į psl. 4)

DIENOS RUPESCIAIS

RAŠO

S. ZYMANTAS

Rūpesčiai tie patys. Rytų ir vakarų Vokietijos sujungimo problema, arba, kitaip sakant, pusės Vokietijos, bet visai laisvos, ar visos Vokietijos, bet pusiau laisvos, problema. Rūpestis, kaip atsilieps Kremliaus vidaus grumtynės ir Berijos pašalinimas, okupuotoje Lietuvoje, kaip tai paveiks tarptautinių vykių raidą ir pavergtos Europos dalies išlaisvinimo perspektyvas. Ką darys Vakarai, kryžkelėje būdami? Ar jie iš viso lauks nieko nedarys ir, ar jie galvos apie nėramumų Sovietų Sąjungoje ir pavergtoje Europos dalyje skatinimą, tikėdamiesi, kad ji pati išsilaisvins, ir jiems patiems nereikės prisidėti savo konkrečia akcija ir parama, ar jie bandys, nedaug apie pavergtos Europos išlaisvinimą galvodami, susitarti su sovietais, manydami, kad tam dabar turi gerą progą, tuo būdu legalizuodami sovietų padarytus užgrobimus.

Tačiau šį kartą, nė apie tuos rūpesčius. Jie tik iššaukia kitus, mūsų lietuviškus rūpesčius, ir apie juos verta karts nuo karto pakalbėti. Šį kartą minčių tam duoda pats „Britanijos Lietuvis", šis vienintėlis Europos lietuvių savaitraštis.

Savaimė suprantama, kad tarptautinių įvykių raida, tokiu greitu tempu besirutuliojanti, iš mūsų, lietuvių, reikalauja didelio susiderinimo ir susiklausymo. O kaip tas susiderinimas ir susiklausymas atrodo pasiskaičius „Britanijos Lietuvio" paskutinį numerį?

LDŠ ir VLIKo pirmininko komunikatas, pranešimas apie Europos Bendruomenių valdybų pirmininkų suvažiavimą Hanoveryje, „suktas pasiaklbėjimas" su lietuviško jaunimo vasaros stovyklos organizatorium sknt. K. Vaitkevičium, jautrus Br. Debikonio kreipimasis į Britanijos lietuvius šiaukoti 30 svarų atsikviesti tris mergaites — Vasario 16 gimnazijos mokines į Angliją praleisti atostogas lietuviškojo jaunimo stovykloje, nes dėl jų tragiškos materialinės ir asmeninės būklės, jos neturi kur praleisti vasaros atostogų ir... ištrauka iš Barboros dienoraščio.

Tad minčių paklota apsčiai. Apie jas vertą ir reikia pakalbėti.

Pirmiausia dėl Vasario 16 gimnazijos trijų mokinių mergaičių atsikvietimo pas mus į svečius. Netenka turėti jokių abejonių, kad netik tie trisdešimts svarų bus surinkta, bet ir daugiau šioms trims mergaitems padėti ir paremti, o to jos tikrai yra reikalingos. Britanijos lietuviai moka būti ir vaišingi ir širdingi.

Taip pat reikia tikėtis, kad nebus pagailėta ir kuklių laukų. Lietuvos skautams lietuvių jaunimo vasaros stovyklai pravesti. Did. Britanijos Lietuvių bendruomenės valdybas kasa yra tuščia, tėra tik skolos dar iš pereitų metų lietuviško jaunimo stovyklos organizavimo. Buvo kreiptąsi į VLIKą, paramos negauta. Tad ir belieka kreiptis į D. Britanijos lietuvius, nes rūpestis mūsų vaikais ir jų lietuviškumu yra vienas didžiausiu.

Todėl „Barboras" pavyzdžiu šį kartą nepaseksim ir aukosime. Bet tai, ką ji išeklia, verta dėmesio. Prašoma vargo mokyklai, prašoma lietuvių pasui, prašoma gimnazijai, prašoma tautos fondui, kitiems reikalams. Žmogus gali sprandą nusilaužti. O žiūrėk, yra svarbus reikalas ir lėšu Did. Britanijos Lietuvių Bendruomenė neturi nė cento. Vienintėlis Europos lietuvių laikraštis sėdi skolose, jo leidimas neša nuostolius.

Dalyvavimas tarptautiniuose sąjudžiuose, kurių pasauliniai centrai yra Londone, yra labai svarbus Lietuvos reikalo propagandai, tam dalyvavimui paremti lėšų nėra. Kreipiamasi į VLIKą, atsakymo negaunama. O ir propaganda Lietuvos reikalu Didžioje Britanijoje reikia labai susirūpinti. Amerikoje yra visai kita padėtis, ten veikia ALTas, ten yra lėšų ir pajėgų. Ten pagaliau yra žymiai palankesnės laisvinimo veiklai sąlygos. Tuo tarpu Didž. Britanijos svoris pasaulinėje politikoje lieka didelis, bet Lietuvos reikalo propaganda šiame kraste stovi silpnai. Žymiai daugiau daroma Vokietijoje, kur yra ir VLIK ir Vokietijos Lietuvių Bendruomenės valdybos aparatas, tuo tarpu sąlygos tokiam darbui Didžioje Britanijoje yra žymiai nepalankesnė, o kliūtys kur kas didesnės.

Labai teisingai Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkų suvažiavime buvo pastebėtas kontrastas Lietuvos laisvinimo veikloje tarp sąlygų ir pajėgų ir turimų uždavinių Europoje ir užjūrio kraštuose. Labai teisingai buvo padarytas nutarimas įsteigti Europos Bendruomenių iždą, kuris finansuotų lietuvybės išlaikymo Europos lietuvių tarpe darbą, spaudą, propagandą bei informaciją, arba kitaip sakant, Lietuvos laisvinimo darbą svetimųjų tarpe. Labai teisingas buvo nutarimas nedelsti su pasaulio lietuvių seimo sušaukimu, labai teisinga buvo pareikšta nuomonė del VLIKo ir diplomatų planuojamos konferencijos, kad ji nepasieks savo tikslų, jei joje nebus atstovaujama lietuviška visuomenė.

„So far, so good", sakoma anglų. Bet ryšium su tais nutarimais kyla visa eilė klausimų. Pirmiausia, kodėl Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkų metiniame suvažiavime, kurio data buvo žinoma iš anksto, nedalyvavo VLIK/VT Lietuvybės Išlaikymo Tarnybos valdytojas. Juo yra VT Pirmininkas K. Žalkauskas. Jis nedalyvavo Europos Lietuvių Bendruomenių atstovą suvažiavime, ir pereitais metais. Tiesa ,šlais metais maždaug tuo metu vyko pasitarimai Romoje, tačiau, atrodo, kad jų laiką reikėjo ir buvo galima taip suderinti, kad metiniame Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkų suvažiavime būtų buvę galima dalyvauti. Tuo labiau, kad jis vyko Vokietijoje.

Taip pat kyla klausimas, kodel nedalyvavo ir Informacinės Tarnybos Valdytojas, kai tame suvažiavime buvo svarstomi propagandos svetimųjų tarpe reikalai, su kuriais Europos Lietuvių Bendruomenių valdyboms savo kraštuose tenka nuolat susidurti ir kuriuose jos turi nemaža patyrimo.

Tai vienas dalykas. O kiti klausimai yra šie: Atseit, mes dabar turėsime VLIKo Fondą, vadinamą Tautos Fondu, kuris turėtų remti visą tą veiklą, kuri buvo svarstyta Europos Bendruomenių pirmininkų suvažiavime, ypač, pvz., propagandą svetimųjų tarpe, ir greta to mes turėsime Europos Bendruomenių iždą, kuriam bus ieškoma lėšų irgi tiems patiems reikalams. Dalykas man neatrodo tvarkoje. O kur tos netvarkos priežastis, tai šiuo atvėju ne man spręsti.

Dabar dėl politinės lietuvių konferencijos ar lietuvių seimo. Apie tai seniai kalbama. Britanijos Lietuviai jau seniai siūlė ją sušaukti. Jie kvietė susivažiuoti Londonan tikslu Lietuvos laisvinimo bare visiems susiprasti ir susiderinti.

Dabar VLIKo Pirmininko ir LDŠ nusistatyta, kad ji turėtų būti sušaukta Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Gaila, kad paskelbtame komunikate taip nieko daugiau ir nėra pasakyta. Sakoma, kad buvo aptarta tos konferencijos apimtis ir uždaviniai, bet kokia jos būtų apimtis, kokie jos būtų uždaviniai, taip ir nepasakyta. O tas yra negerai. Ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkų suvažiavimas visai teisingai pareišk savo nuomonę, kad tokia konefrencija nepasieks savo tikslų jei joje nebus atstovaujama lietuviška visuomenė.Be to,tas suvažiavimas pasisakė del pasaulio lietuvių seimo. Tai ir vėl kyla klausimas,kad taip ir bus veikiama kas sau — VLIKas ir diplomatai organizuos savo konferencijas, kuriuose lietuviškoji visuomenė nebus atstovaujama, lietuviškos bendruomenės organizuos savo konferenciją-pasaulio lietuvių seimą. Kažkas čia nesiderina.

Amerikoje suvažiavimų Lietuvos reikalui yra daug ir tuo tarpu jie atlieka savo uždavinius. Būna kasmetiniai ALT suvažiavimai, neseniai įvyko lietuvių sąskrydis Vašingtone, įvyko Lietuvos muzikos ir meno festivalis, bene šį rūdenį organizuojamas Amerikos lietuvių sostinėje Chicagoje.

Todel kyla klausimas ar tuo tarpu nereikėtų lietuvių konferenciją sušaukti Europoje, Londone, kurioje dalyvautų ir mūsų diplomatiniai ir politiniai ir visuomeniniai ir rezistenciniai sluogsniai pasvarstyti tas problėmas r klausimus, kurie kyla Lietuvos laisvinimo veikloje pačioje Europoje, nes juk ir Lietuva yra Europoje, ir laisvinimo darbo uždaviniai čia Europoje yra dideli ir labai svarbūs ir sunkumai ir kliūtys didesni kaip kur kitur. Ir dėl klausimų, kilančių Lietuvos laisvinimo veikloje suderinimo būtų galima pakalbėti, del ko dabar vis atskirai kalbasi VLIKas, diplomatai, Europos Lietuvių Bendruomenių atstovai, rezistenciniai sluogsniai.

Susiderinimas, susikoordinavimas, apsijungimas, dvilypumų pašalinimas, tebelieka mūsų didžiuoju rūpesčiu.

KADA GERIAUSIA DĖKOTI

Gražus paprotys kiekvieną dieną dėkoti Dievui, iš anksto pasirenkant specialias intencijas. Sekmadienį galėtume dėkoti už malones, gautas tiesiogiai ar per kitus; pirmadienį — už sveikatą ir jėgas; antradienį — už gerus bičiulius ir pan.

Gražiausias akimirksnis, kada galime sužadinti nuoširdų dėkingumo aktą, kai priimame Švč. Sakramentą.

„Eucharistija" reiškia „padėką". Šv. Mišios, kurių neįkainojama, tuo pačiu metu aukščiausiajam Vadovui teikia garbinimo, atlyginimo, nusižeminimo ir tobuliausios padėkos aktus. Mūsų Išganytojas, dieviškasis vyresnysis brolis, savo ir mūsų vardu Nekruvinos Aukos atnaujinimo metu aukoja savo Tėvui visų mūsų padėką už antgamtinio gyvenimo ir Atpirkimo dovaną.

Tėvas Lancicius, XIX šimtm. lenkų jėzuitas, papasakojo senųjų žydų legendą. Kai Dievas sukūrė pasaulį, Jis paklausė angelus, ką mano apie Jo kūrinius. Vienas jų atsakė, kad pasaulis yra toks didelis ir tobūlas, kad trūksta vos vieno dalyko: balso, kuris nepertraukiamų giesmių himnais dėkotų Aukščiausiajam. Ar tie angelai nežinojo, kad ateityje Kristus Mišiomis patenkins jų troškimus?

Išganytojas šv. Brigitai paaiškino:

„Mano kūnas kiekvieną dieną aukojamas ant altoriaus, trokštant, kad žmonės kiekvieną dieną mane vis labiau mylėtų ir vis dažniau atsimintų mano malones".

DĖKOKIME, IR VĖL GAUSIME

Dievui ypatingai patinka, kai mūsų pamaldumas, priėmus Švč. Sakramentą, pasireiškia dėkingumo aktu. Mes negalime atsisakyti ir prašymo maldos. Tačiau daug labiau mes turime stengis dėkoti.

Mes turime jungti savo dėkingumą su dėkingumu paties Viešpaties. Kuris, mylėdamas mus ir garbindamas savo Tėvą, atnaujino savo Kalvarijos auką. Tuo labiau patiksime Dievui ir netiesioginiu būdu užsitarnausime būsimų dangaus malonių. Šv. Bernardas aiškiai pastebi:

„Pareikšk Dievui padėką ir gausi iš Jo vis daugiau gausių malonių".

Stenkimes labiau, praeityje, užmiršti savo pačių reikalus. Mūsų didžiausias uždavinys turėtų būti — garbė Dievui ir gražiausias mūsų dėkingumo tikslas — pagarba visagaliui Dievui. Gražiausia padėka ne už mums suteiktas malones, bet už nepaprastą Dievo garbę. Mūsų pareiga vis labiau susigyventi su Mišių *Gloria*, kurią Šv. Paulius nuo Kryžiaus itin dažnai kartojo:

„Mes dėkojame Tau, Viešpatie, už Tavo didelę garbę!"

SUSIMĄSTYMAS

Kai Beethoveno brolis savo vizitinėje kortelėje atsispausdindino: Landbesitzer — žemės savininkas, garsusis muzikas savojoje pažymėjo: Hirnbesitzer — proto savininkas.

Iš tikrųjų, ne kiekvienas gali turėti tokį protą, kaip didysis Beethovenas. Tačiau kiekvienas gali stengtis ko geriausiai išnaudoti savo protą. Deja, kaip maža tokių, kurie taip galvoja! Nesuskaitomų pareigų išblaškantis triukšmas ir nepaprasto veiklumo įtampa sunaikino ramybę ir susitelkimą, tylą ir dvasios laisvę, kurie būtini susimąstymui. Esame pervargę su išoriniais rūpesčiais; niekuomet nesusitelkiame savo viduje.

Kai Léon Bérard buvo valstybės Meno viceministeris, jis rašė Ajalbert'o *„Dix années à Malmaison"* knygai įžangą. Tarp kitų pasiūlymų reformuojant Prancūzijos vyriausybę, jis pasiūlė rezoliuciją, „kad ministeriams būtų duodamos dvidešimt keturios valandos savaitėje pasiinformuoti, kas yra padaryta jų žinioje esančioje įstaigose, valanda kiekviena rytą pasimatyti su savo atsakingiausiais valdininakis, valanda kiekvieną pavakarį ne ką nors priimti, bet susitelkti".

Praleiskime 24 valandas, pasiūlytas apžiūrėti įvairias jų administruojamas įstaigas ir kiekvieno ryto valandą susitikti su savo valdininkais. Atkreipkime dėmesį į pavakario valandą, paskirtiną susitelkimui. Tai siūloma įvesti įstatymo keliu, kitaip sakant — administratyviniu būdu ir valstybės autoritetu, nepaliekant atitinkamo valdininko progoms ar geriems norams, bet panaudojant valstybiniais rūpesčiais užimtą laiką, naudingus ar nereikalingus priėmimus, parengiamąsiais kalbas ir pan.

Nė tiktai ministeriai yra persikrovę darbais. Kokia profesija duoda pakankamai laiko susitelkti? Retas kuris pasinaudoja mažiausia pertrauka. Mes skubame su lekiančių laiku. Niekuomet nė minutėi neatsidūstame.

Pagal R. Plus SJ —

k. J. Ks.

Vaclovas Biržiška

LAIKINOSIOS „VYRIAUSYBES"

(Lietuva Nr. 3)

Lietuvos praeitis nuo to laiko, kada Lietuva, XVIII amžiaus pabaigoje patekusi rusų okupacijon, nustojo savo valstybinio savarankiškumo, mūsų istorikų beveik visai nebuvo liečiama. Dar senoji Lietuvos istorikų karta davė keletą to laiko monografijų. Jaunoji karta tenkinosi vien tik nušvietimu vieno kito to laikotarpio fragmento, kartais vaizduojamo, remiantis tik svetima ir dažnai neteisingai mūsų praeitį aprašančia literatūra. Ypač XIX amžius visai iškrito iš mūsų istorikų akiračio. Dėl to mūsų visuomenė, kad ir turėdama geriausius norus pažinti tą mūsų neseną praeitį, iš kurios ji pati išaugo, tam neturi beveik jokios medžiagos.

I

Kada paskelbus vadinamą 1791 m. gegužės 3 d. konstituciją, Lietuva virto viena Lenkijos provincijų, vidaus sambrūzdis prasidėjo Lenkijoje ir Lietuvoje. Tada Rusija, pasikliovusi vadinamais „targovicininkais" (Targovicoje sudaryta tos konstitucijos priešų konfederacija), įvedė savo kariuomenę ir Lietuvon ir po trumpo karo visą ją užėmė. Be to, tuo laiku Kotryna II kreipėsi į Lietuvos gyventojus ir atitinkamu manifestu, kuriame skelbėsi esanti Lietuvos laisvių gynėja. Būdinga, kad daug to atsišaukimo šūkių beveik pažodžiui pakartojo bolševikai, 1940 m. okupuodami Lietuvą.

Tačiau 1794 m. kovo 24 d. prasidėjo vadinamas Kosciuškos sukilimas, kuris Kosciušką paskelbė vadinamu Lenkijos Lietuvos valstybės viršininku („naczelnik"). Kiek vėliau Jokūbui Jasinskui pavyko suorganizuoti sukilimą Vilniuje ir jį 1794 m. balandžio 22 į 23 dieną naktį užimti. Vilnių užėmus, sukilimas greitai išsiplėtė visame krašte. Sukilimo eigoje reikėjo sudaryti ir valdymo organą, kuris ruoštų kraštą kovai su okupantu ir organizuotų administraciją ir teismus, kad apsaugotų kraštą nuo netvarkos. Kosciuška nušalino Jasinskį nuo tiesioginio Lietuvos sukilimui vadovavimo ir vyriausiuoju Lietuvos sukikėlių vadu pradžioje paskyrė generolą Mykolą Vielhorskį, kuriam po kiek laiko iš tų pareigų pasitraukus, jo vietoje buvo pastatytas iš Lenkijos atsiųstas generolas Stanislovas Mokronovskis.

Administraciniams ir su sukilimu susietiems reikalams tvarkyti 1794 m. balandžio 25 d. buvo sudaryta „Centrinė Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos Deputacija". Jau pats jos vardas rodė, kad ji buvo skirta tik Lenkijos Tautos Tarybos tam tikru organu Lietuvoje. Tačiau toji deputacija, sukilėlių karinės pajėgos remiama, tuojau virto pirmąja faktine laikinąja „Lietuvos vyriausybe", veikiančia nepriklausomai nuo atitinkamų Lenkijos organų. Savo lietuviškai spausdintuose atsišaukimuose į tautą ji vadinosi vienur: „Wiresnibe arba Roda sio ciesa Lietuwos", kitur —„Roda neydidziausia naradaus Lietuwos".

Ta laikinoji „Lietuvos vyriausybė" ypatingą dėmesį kreipė į lietuviškai kalbančią liaudį ir pirmą kartą per visą su Lenkija bendro valstybinio gyvėnimo laiką, įvairiais politiniais, administraciniais ir teismo reikalais kreipdamasi į kraštą tam tikrais atsišaukimais, ne tik jų dalį skelbė lietuvių kalba, bet juose stengėsi sulietuvinti ir visas tos „Rodos neydidziausios" narių pavardės. Iš tų atsišaukimų sužinome, kad jos nariais yra buvę ir suliėtavintai šiaip pasirašę: „Jozefas Niesiolowskas Wojewoda Nowogrodskas, Benedyktas Marykonis Pisaris W. X Lit., Michalas Brastawskas Pisaris W. X. Lit., Stanislawas Mirskas Pisaris W. X. Lit., Dominikas Narbutas Wayskas Lidskas, Michalas Grabowskas Kaniuszas W. X. Lit., Stanislawas Walawicza Podkamaris Rzeczyckas, Mikolas Sabba Chreptowiczas Marszalkas Oszm., Martynas Poczobutas Rektarys A. Wilen., Michtalas Karpowiczas Archydyak. Smol., Sekretorius Rodos Ignotas Linkewiczia ir Sekretorius Rodos ziames Lietuwu Jozapas Narbutas".

Bet ne vien tiktai pati „Roda neydidžiausia", bet ir kiti jos sudaryti organai, kaip ir savotiškos laikinės ministerijos, taip pat dėl politinių priežasčių lietuvėjo. Štai turime „Sudo Skarba Lyituwos sio layka" atsišaukimą, kuriame Palangos valsčiui pranešama, kad jis perėina valstybės iždo žinion, ir taip pat lietuviškai pasirašoma: „kunygs Dawids Pilchawskis Sufragons Nominots, Pral. Wyln. Dep. Prezyd., Untonas Wazinskis Podkam. Aszm. Dep.; Mateuszas Nelubovicia Deput., Florinas Doliwa Syrutis Sudz. ZiamKam., Petras Billings Deput., Ygnotas Dąbrowskis Sudz. Grad. Wylkm. Dep.; Xawieras Giedraytis Juraha Pyszor. Ziam. Wiln. Dep., Placydas Traszkawskis Czesniks Bres. Deput., Waluntis Premyckis Suda Skarba Lyitt. Siociesa Sekretorius".

Tačiau sukilėliai nepajėgė rusų iš Lietuvos išvyti, ir jau 1794 m. rugpiūčio 7 d. Vilnius vėl pateko į jų rankas. O kitais metais įvyko trečysis padalijimas, ir visa Lietuva, išskyrus Prūsijai atitekusią Užnemunę, pateko rusų okupacijon. Tada susilikvidavo ir laikinoji „vyriausybė" su visomis savo „ministerijomis". Dalis jos narių žuvo, kiti pateko į okupantų rankas ir buvo Sibiran ištremti, kitiems pavyko ar pačioje Lietuvoje pasislėpti ar emigruoti į Vakarus ir ten vėliau įsilieti į Napoleono organizuojamus lenkiškus legionus.

Kai, Kotrynai II mirus, naujas cara Povilas I amnestavo daug Sibiran ištremtų sukilimo dalyvių, tada grįžo Lietuvon ir dalis buvusiųjų laikinosios „vyriausybės" narių. Vieni jų užsidarė savo dvaruose, bet kitiems pavyko praljsti ir į vietos administraciją, nes rusų okupacinei valdžiai trūko administraciniam darbui Lietuvoje tinkamų savo žmonių. Todėl ir vietos bajorija buvo pritraukta prie aministdracinio (ir ypač teismo) darbo.

II

1807 m. sudarius Varšuvos Kunigaikštiją, kaikurie žymesni Lietuvos politikai bandė derėtis su caru Aleksandru II dėl atskiros rusų caro valdomos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos sudarymo, numatydami ją vėliau sujungti su Lenkija. Rusų valdžia tas derybas vedė ir davė vilčių, kad iš jų gali šis tas išeiti, nes, numatydama besiartinantį karą su Napoleonu, pati buvo suinteresuota sudaryti sau kiek galima palankesnę atmosferą Lietuvoje, kuri karo eigoje turėtų savaidinti gana žymų vaidmenį.

1812 m. prasidėjus karui tarp Napoleono ir rusų, kaip tik per lietuviškas Užnemunės sritis ir pro Kauną milžiniška prancūzų kariuomenė įsiliejo Lietuvon. Jokio sukilimo, kaip kartais kitų neteisingai rašoma, Lietuvoje tuo laiku neįvyko: viena kariuomenė atsitraukė ir kita atėjo, pačiai Lietuvai laikantis visiškai pasyviai. Kaikurie atsakingesni Lietuvos politikai pasitraukė kartu su rusų kariuomene.

Šiame kare Lietuvos strateginė padėtis buvo labai svarbi. Tad ir Napoleonui rūpėjo Lietuvą apsaugoti. Tik peržengęs Lietuvos sieną, Napoleonas kreipėsi į Lietuvos gyventojus ne vien lenkišku, bet ir lietuvišku (tūlo M. Kairiūkščio išverstu) atsišaukimu (deja, nei vienas jo egzemplirius ligi šiol nėra surastas). Napoleonas tik pasiekęs Vilnių, jau 1812 m. liepos 1 d. aktu sudarė laikinąją „Lietuvos vyriausybę". Tai buvo aktas, išėjęs ne iš Lietuvos gyventojų. Jis buvo paskelbtas, turint galvoje ne Lietuvos, bet grynai prancūzų kariuomenės reikalus. Toji „vyriausybė" buvo sudaryta ne vietos bajorijai prašant, kaip tat neteisingai tvirtina „Lietuvos istorijos" autorius, bet ant durtuvų atnešta svetimos Lietuvon įsiveržusios kariuomenės tam, kad visų pirma patikrintų prancūzų kariuomenės saugumą ir apsaugotų jos susisiekimo kelius, aprūpintų tą kariuomenę maistu ir susisiekimo priemonėmis, kiek galima daugiau sumobilizuotų vietos kariuomenės ir ją įlietų į prancūzų armiją. Į šią laikinąją „vyriausybę" Napoleono buvo paskirti: Stanislovas Soltanas, Karolis Prozoras, Jonas Sierakovskis, Aleksandras Sapieha, Pranas Jelskis, Aleksandras Potockis, Jonas Sniadeckis (universiteto rektorius) generalinis sekretorius Juozas Kosakovskis. Išskyrus vieną Sniadeckį, visi kiti buvo stambiausi ir ne vien Lietuvos, bet ir Lenkijos dvarininkai. Čia pat tuojau buvo sudarytos komisijos kaip ir ministerijos. Maitinimo komisijos pirmininku buvo pastatytas Soltanas, policijos — Prozoras, finansų — Sierakovskis, karo — Sapieha, teisingumo — Jelskis, vidaus reikalų — Potockis, švietimo ir kulto — Sniadeckis. Tačiau tos laikinosios „vyriausybės" priešakin (jos prezidentu) 1812 m. rugpiūčio 12 d. Napoleono aktu buvo paskirtas generolas Dirk van Hogendorpas (olandas) Lietuvos generalinio gubernatoriaus titulu, o civilinės prancūzų valdžios atstovu prie tos „vyriausybės" iš Varšuvos atkeltas buvęs prancūzų rezidentas Varšuvoje Eduardas Bignonas..

(b. d.)

LIETUVIAI PASAULYJE

LIETUVIAI ARGENTINOJE

Buenos Airese, Villa Lugano miesto dalyje gyvenančių lietuvių tarpe yra nemaža dalis pramonininkų, prekybininkų ir įvairių amatininkų, kurie diena iš dienos daro pažangą, tuo keldami lietuvių vardą ir stiprina ten pat veikiančios Lietuvių Centro organizacijos veikimą. Tenka džiaugtis, kad daugelis savo vaikus leidžia į mokslus ir auklėja lietuviškoje dvasioje. Ypatingai jaunuosios kartos lietuviškame auklėjime daug dirba mokytoja M. Mikelionienė, kuri vadovauja Vaikų ansambliui. Šis vaikų ansamblis dažnai pasirodo įvairiomis progomis lietuvių parengimuose, ne tik vietoje, bet ir tolimesnėse vietose.

V. J. Gabrėnas, Argentinoje gimęs lietuvis, yra didelis poezijos mylėtojas ir kūrėjas Kordoboje. Jo poezijos kūrinius labai gerai įvertino radio „Splendid", poetų valandėlės vadovybė V. J. Gabrėną pakvietė skaityti savo kūrybą.

* * *

Rosario lietuvių kolonijoje vyksta lietuviškos bažnyčios statyba, kurią savo aukomis bei paskolomis remia ne tik vietos, bet ir Buenos Aires lietuviai. Taigi, greitu laiku Argentinoje bus baigta statyti antra lietuviška bažnyčia. Pirmoji jau 10 metų kaip pastatyta Buenos Aires priemiestyje, Avellaneda.

* * *

Profesorius dr. Juozas Mačernis parašė didelį filosofinį veikalą, kuriam negali surasti leidėjo Argentinoje, nes šiame krašte tokiam „bizniui" nėra perspektyvų del labai augštų kainų knygoms ir spaudai. Kai kuriais atvejais JAV yra lengviau parduoti automobilį, negu Argentinoje brangesnę, nors ir vertingą, knygą ar žurnalą.

Dailininkas Jonas Rimša Buenos Aires meno Galerijoje rengia naujausių kūrinių, parodą, kuri tęsis iki š.m. rugpjūčio mėn. 1 dienos.

L. Kančauskas

LIETUVIAI PO ČIKAGOS DANGUMI

Kas gal apsakyti,
Tą Čikagą brangią.
Kuri savo dūmais,
Murzina padangę...

Būdomi Nėpr. Lietuvoje dažnas gaudavome tokiais ar panašiais eilėraščiais pailiustruotus savo giminių laiškus. Čikaga yra JAV pramonės širdis. Kur yra pramonė, ten yra žymiai lengviau ir apsirūpinti darbais. To pasėkoje mūsų senieji ateiviai ir dabartiniai tremtiniai daugiausia ir patraukė į šį miestą apsigyventi. Taip pamažu ir susibūrė stambiausia lietuvių kolonija netik čia JAV, bet kar tu ir visoje mūsų išeivijoje. Kur didesnis susibūrimas, ten žymiai geriau klesti organizacinis ir kultūrinis gyvenimas. Neveltui daugelis Čikagą vadina pasaulio lietuvių „sostine". čia išeina vienintėliai mūsų du dienraščiai, savaitraštis, mėnesiniai žurnalai, knygos. Veikia keturios lietuvių radijo valandėlės, organizacijų centrai. Svarbiausias iš jų bus — Amerikos Lietuvių Taryba, kurios ekzekutyvinis komitetas irgi randasi Čikagoje ir suka visą pagrindinį Lietuvos laisvinimo bylos ratą. Turime bažnyčias, bankus, krautuves, tavernas, kepyklas, knygynus, valgyklas, daktarus, graborius, kapines ir visas kitas institucijas, kurios tik gyvenime yra reikalingos. Smulkiau apie visą tai rašyti būtų netikslu, nes visvien visko neaprašysi.

BRADFORDIEČIAI REMIA „BRITANIJOS LIETUVĮ"

Negalime nusiskųsti, kad iš Anglijos atvykę tautiečiai būtų pamiršę savo buvusį organą. Suprasdami jo sunkią finansinę būklę neatsisako materialiai paremti. Po 7 „Brit. Lietuvio" loterijos biletus pirko šie buvę bradfordiečiai: Lekečinskų šeima, Jonas, Antanas, Motiejus Balčiūnai, Petras Pleštys, Jonas Jokubka, Jonas Janulaitis ir kiti. Anksčiau Londone gyvenę p. Petras Kepežinskas pirko 14 biletų ir jo brolis Bernardas 7 biletus. Taipgi biletus pirko senieji ir naujieji lietuviai ateiviai, kurie Anglijoje nėra buvę, bet šį kilnų tikslą maloniai parėmė. Dėkoju p. Petrui Plesčiui ir K. Sližui, kurių dėka nemaža loterijos biletų pavyko išplatinti. Ir nuoširdžiausias ačiū priklauso tiems, kurie „BL" biletus pirko. Dabar teliko laukti tik loterijos laimėjimų rezultatų.

MŪSŲ ASMENINIO GYVENIMO POSŪKIAI

Iš Bradforda atvykusieji į Čikagą suskato „stoną" pakeisti, o kiti jam jau paskubomis ruošiasi. Bradfordietis Benas Noreikis pernai susituokė su Erna Kiaupaite, kuri ligšiol dar tebegyvėna Kanadoje, bet tikisi, kad visos imigracinės kliūtys bus greit nugalėtos ir abu kartu galės gyventi Čikagoje. Gegužės 23 d. Motiejus Balčiūnas susituokė su G. Meilyte. Liepos mėn. 4 d., buvęs Anglijoje aktyvus veikėjas, p. Balys Brazdžionis tuokiasi su Amerikos lietuvaite Juze Andrašūnaitė. Visus juos telydi gyvenime geriausia sekmė ir laimė.

Vestuvės tai vestuvės, bet turi būti ir krikštynos, kurios yra mūsų tautos atžala ir teikia viltis dar negreitai sutirpti svetimųjų jūroje. Turime ir jas. Birželio 14 d. bradfordiečiai Jadvyga ir Anatolijus Lekečinskai savo šeimoje susilaukė antro kūdikio — dukrelės. Mergaitė pakrikštyta Rasa - Marija vardu.

Jonas Janulaitis

* * *

Liepos 4 d., minint Amerikos nepriklausomybės šventę, per radijus buvo plačiau pavaizduota, kiek lietuviai yra prisidėję prie JAV laisvės gynimo. AB pažymėjo, kad Amerikos laisvė yra apginta ir lietuvių aukomis. Kovotojų už jos laisvę iš lietuvių tarpo būta tūkstančių. Kol Amerikoje yra demokratinė laisvė, tol yra ir garantija, kad JAV neleis pagrobtos Lietuvos užmiršti ir rems jos išlaisvinimą.

* * *

„Sėja" apie VLIKą. JAV-se Čikagos mieste pradėtas leisti tautinės demokratinės krypties mėnesinis laikraštis. „Sėja". Leidėjas ir atsakingasis redaktorius pasirašo G. J. Lazauskas. Pirmajame numeryje, be kita ko, svarstomas VLIKo kėlimo į JAV klausimas ir pasisakoma prieš tokį kėlimą. „Sėja" konstatuoja, kad ryšys tarp politinių grupių vadovybių ir VLIKo yra tikrai glaudus ir pakankamai geras. VLIKo veikloje visu savo svoriu netiesiogiai dalyvauja ir 10 VLIKą sudarančių grupių vadovybės — iš viso apie 50—60 rinktinių asmenų. VLIKo užnugaris buvo ir tebėra platus ir stiprus, nepaisant to, kad kai kurios grupės ir stovi nuošaly, pažymi „Sėja".

* * *

Clevelande iškilmingai atšvęsta amerikiečių lietuvių veikėjo J. Bačiūno 60 m. amžiaus sukaktis. Sukaktuvininką sveikino VLIKo ir VT narys T. Šidiškis, min. B. K. Balutis ir kt. Apie jo veiklą išsamų pranešimą padarė A. Olis. Minėjimui vadovavo B. Gaidžiūnas. Bačiūnas yra pirmininkas „Vilties" draugijos, kuri iškilmingai atidarė „Viltiės" namą. Kaip iškilmių akte pažymėta, namas turės „tarnauti Lietuvai, lietuvių tautinės minties kėlimui, Amerikai ir kovai išlaisvinti pavergtai Lietuvai". Išsamią apie namus apyskaitą pateikė red. B. Gaidžiūnas. „Viltis" turi apie 230 narių.

* * *

Pianistas A. Kuprevičius ateinančiais metais vėl koncertuos JAV-se, o grįžus Argentinon, pasiūlyta jam vyktai su koncertais į Pietų ir Centro Amerikos šalis. Gavęs geriausius reikštis meno srity, jis žada su laiku visai persikelti gyvenanti į JAV. Paskiausiai jis į patefono plokštelese įskambino 9 Čiurlionio kūrinius. Po koncertų Vak. Europoje į JAV vyksta ir jo sesuo smuik. El. Kuprevičiūtė.

* * *

Kanada. J. Mališka baigė Mintrealio un-tą dantų chirurgo daktaro laipsniu ir yra laimėjęs Montrealio Dantistų Sąjungos piniginę premiją, skiriamą studentui, daugiausia pasižymėjusiam mokslinių tyrimų srity. Irena Pavilanienė baigė Montrealio un-to humanitarinių mokslų lingvistinį skyrių magistro laipsniu ir dabar un-te dėsto rusų k. K. Truska išsirūpino, kad Montrealio un-tas pripažintų Lietuvos un-to diplomą, ir gavo magistro laipsnį už lietuviškai paršyatą mokslinį darbą. Tai ar tik ne vienintelis un-tas pasauly, lietuvių k. pripažįstas lygiomis su valstybinėmis kalbomis. A. Vaupšas tame pačiame un-te gavo mokytojo diplomą.

* * *

Kompozit. J. Gaidelis sukūrė trečiąją simfoniją dideliam orkestrui ir ketvirtą styginį kvartetą. Savo sąžiningumu ir sugebėjimais gražiai lietuvių vardą garsina inž. J. V. Daniliauskas, kurio 3 suprojektuotos užtvankos jau pastatytos, o ketvirtoji statoma šią vasarą. Jo pranešimą apie užtvanką New Brunswicke atsispaudė specialistų žurnalas ir įtraukė į Kanados inžinierių s-gos metinį suvažiavimą. Paskaita kanadiečiai inžinieriai gyvai domėjosi.

* * *

Venecuela. Venecuelos prezidentas Marvos Perez Jiminez palinkėjo „Tėvų Keliui" sėkmės. Venecuelos LB taryba priėmė 2 statutus: kultūros reikalams tvarkyti ir savišalpai organizuoti mirties atveju. Galutinę jų redakciją ruošia c. valdyba. C. valdybos sekretorė Ir. Žalnierūnaitė sėkmingai reiškiasi visuomenėje veikloje. Sau pragyvenimą pelnosi kaip Valencijos banko „Banco de Carabobo" sekretorė. Lietuvis Apol Sajus dirba karo laivyno geofizikų seismografijos srity, Vyt. Moigis — keleri metai dirba prie Arinoko upės ir eina San Felix uosto kapitono pareigas.

* * *

Australija. Lietuvių Kultūros Fondo apygarda savo aplinkraščiu pranešė, kad visas jaunimo ir suaugusiųjų švietimas, taip pat vadovavimas kultūriniam darbui pereina jo žinion. ALB krašto valdyba savo bendraraščiu priminė vadovybėms reikalą organizuoti lietuvių savitarpio pagalbą, likusiems Vokietijoje ir remti Vasario 16 d. gimnaziją etc. ALB vadovybės plečia antibolševikinę veiklą ir talkininkauja kitoms to paties tikslo siekiančiomis or-jomis. Sidney gyveną lietuviai dailininkai, pastebėję, kad garsiosios meno istorijos „Geschichte der Kunst" autorius *prof. Hamannas Čiurlionį* laiko rusu, kreipėsi į jį, kad tą klaidą atitaisytų. Prof. Hamannas per dail. A. Bistricką atsiųstu „Aitvarams" laišku pažadėjo naujajame leidime šį dalyką atitaisyti. Adelaidėje per užsieniečių iškilmes lietuviams gražiai atstovavo vietinė taut. šokėjų grupė, pašokusi „Apgaviką", „Žiogelį" ir „Kalvelį".

* * *

Brazilija. Ryšium su D. Britanijos karalienės Elžbietos II vainikavimu Lietuvos įgaliotas min. Brazilijoj Dr. Frikas Meieris padarė vizitą Anglijos ambasadoriui Rio Geoffrey Thompsonui, kuriam perdavė lietuvių sveikinimus karalienei. Ta pat proga paprašė ambasadorių perduoti sveikatos linkėjimų ir Edenui, užs. reikalų ministeriui, lakusiam trečiosios operacijos. Vizitas truko 30 minučių ir praėjo labai nuoširdžia nuotaika. D. Britanijos gen. konsulo pakviestas, karalienės Elžbietos II vainikavimo proga suruoštose iškilmėse dalyvavo ir Lietuvos konsulas Sao Paolyje A. Polišaitis su žmona.

TARP MŪSŲ

(atkelta iš psl. 3)

V. Jokubaičio tautodailės kūrinių šiandien daug kur galima aptikti: jų rasime Lietuvių Namuose Londone, pas Leeds ir Nottinghamo vyskupus bei pas įvairius privačius asmenis. Keletą naują kūrinių turi ir pas save namuose.

Iš tų jo kūrinių pažymėtini: lietuviška sodyba (Londone), pakelės kryžiai ir Rūpintojėliai, Kario kapas (net keliuose variantuose), Lietuvaitė, Kunigystė ir k. Visi jie būdingi ne tik lietuviškų vaizdų detalėmis, bet ir prasmingą, kartais simboline, mintimi. Pvz., po verkūnu baltmarškiniu beržu ant sudžiūvusio stuobrio tupi varnėnas ir čiulba. Šalia — kario lauko kapas: iš beržo sudėtas paprastas kryželis, o prie jo pats kapas, ant kurio padėtas šalmas ir kardas. Apačioje parašyta: „Priesaika nugalį mirtį".

V. Jokubaitis žinomas ir kąip dekoratorius. Jo šios rūšies dekoracijos papuošė ne vieno lietuviško vakaro ar minėjimo scena. Ir jose žymu lietuviška dvasia, giedrumas, gyvumas.

Pagaliau, jis mėgsta ir tapyti ir yra padaręs kelis portretus bei aliejinius paveikslus.

Tremtis dail. Jokubaičio dvasios nepalaužė, bet priešingai — dar labiau su menu susirišo. Linkime, kad jis ir toliau eitų tuo pačiu prasmingu lietuviškos kūrybos keliu.

J. K.

LIETUVIAI LAIMEJO

Halifakso „Vilniaus" klubo šachmatininkai užbaigė sezoną sekmingai, laimėdami Halifakso ir apylinkių šachmatų lygos pereinamąją taurę antriems metams.

Liepos 2 d. Plummet Lane Hotelyje įvyko tradiciniai šachmatų lygos pietūs, kurių metu Halifakso miesto burmistras Caun. H. Pickles, J. P., įteikė taurę lietuvių komandai.

Lietuviai šachmatininkai ir šį sezoną užsirekomendavo kaip pajėgus vienetas nugalėdami miesto klubą, kuris čia šachmatus kultyvuoja jau 112 metų, ukrainiečius ir kitus pajėgesnius klubus. Pirmenybės sužaistos be pralaimėjimo ir iš galimų 18 taškų surinkta 16½ (trejos rungtynės sužaistos lygiomis). Antroji vieta teko ukrainiečiams su 15½ taško ir trečioji — Technical College.

Mūsų komandą sudarė: Stp. Ramanauskas (kapitonas), B. Petkevič čekas), V. Voitkevičius, V. Vištinis ir J. Anilionis. Retkarčiais dar tal kininkavo: P. Mončiunskas, A. Būčys, J. Jablonskis.

Vietos lietuviška visuomenė su įdomumu seka mūsų šachmatininkų žaidynes ir jų atgarsius anglų spaudoje ir didžiuojasi, turėdama savo tarpe šią komandą, kuri taip puikiai reprezentuoja lietuvių vardą kitataučių tarpe. Linkėtina, kad ir ateinantį sezoną mūsų šachmatininkai išeitų į žaidynes stiprūs, dar su didesniu patyrimu ir ant taurės uždėtų trečią skydelį su įrašu — Lithuanians.

J. B.

LIETUVIAI KREPSININKAI SOVIETŲ KOMANDOJE

Sovietų krepšinio rinktinėje, birželio pabaigoje ir liepos pradžioje, viešėjusio Belgijoje ir Olandijoje, didžią verpeno Sportplatz halėje rungtynėse doje. Praktiškai žaidimo metu žaidėsu Antverpeno miesto komanda žaidė keturi lietuviai: Butautas Stepas, Petkevičius Kazys, Lagūnevičius Justas ir Lauretanas Algirdas. Rungtynes laimėjo lietuviai, žaidžią sovietų ekipoje 102:63 pasekme.

Rungtynių metu žiūrovai daugiausiai reiškia simpatijų dviems lietuviams — Butautai ir Petkevičiui, kurie žaibiškais prasiveržimais pelnė beveik visus krepšius. Jauniausias komandos žaidėjas (21 m. amžiaus) Lauretanas Algirdas buvo augščiausias komandoje — 1 m. 97 cm. Penktasis šitoje sovietinėje reprezentacinėje komandoje žaidėjas — latvis Zarinš.

Komandos kapitonas — gruzinas Korkia, kuris, atrodo, ne kapitono pareigas eina, bet „angelo sargo", kitaip tariant, pagal sovietinius papročius enkavedisto pareigas komandoje. Praktiškai žaidimo metu žaijams vadovauja lietuvis St. Butautas. Taškus skaičiavo taip pat lietuvis — Kalakauskas.

Pripuolamai pro Antverpeną keliaujantiems lietuviams, gyvenantiems laisvajame pasaulyje, teko matyti šias lietuvių krepšininkų rungtynes, kovojusius sovietų vardu.

Matukas

ŠIS TAS IŠ PASAULIO

Veda V. Steponavičius

— Europos krepšinio pirmenybes, įvykusias Maskvoje, laimėjo S. Sąjungos rinktinė, kurioje žaidžia keli lietuviai. Antrą vietą teko Prancūzijai, trečia — Vengrijai.

— Wimbledono lauko teniso žaidynių laimėtojais liko: vyrų — V. Seixas (JAV), moterų — M. Connolly (JAV). Vyrų dvejeto — D. Hait ir S. Rry (JAV).

— Liepos 3 d. prasidėjo šių metų „Tour de France" dviračių lenktynių dalyviai per 22 dienas turės sukarti 4.448 km. įvairiais keliais. Lenktynių laimėtojas gaus 10.000 svarų ir, suprantama, nemirštamą garbę.

— Anglijos pripažintas pasaulio vidutinio svorio bokso meisteris R. Turpin susitiks su Amerikos meisteriu Carl „Bobo" Olson dėl pasaulio meisterio vardo. Rungtynės įvyks Amerikoje.

— Australijos lietuvių futbolo komanda „Vytis" žaidžia Pietų Australijos II-je divizijoje ir iki šiolei iš sužaistų 12 rungtynių pralaimėję tik vienas, tuo būdu „Vytis" yra pirmoje vietoje su 22 laimėjimo taškais.

KOMUNISTAI NEPASIKEITE

Speciali komisija, sudaryta JAV prezidento, š.m. sausio mėn., tikslu rasti priemonių pasipriešinti sovietų vedamam šaltąjam karui, paskelbė kaikurias savo studijų išvadas.

Komisijos komunikate sakoma, kad nežiūrint komunistų naujos taktikos užsienių politikoje „nėra jokių duomenų, kurie rodytų, jog komunistai pakeitę pagrindinį savo tikslą komunistinio, Kremliaus kontroliuojamo pasaulio".

Savo komunikatą komisija baigia taip:

„JAV turi grįsti savo užsienių politiką prielaidą, kad sovietinių valdovų tikslas yra pasaulio dominavimas ir šio tikslo siekimas sudaro sovietų užsienių politikos pagrindą".

EGZOTINIS KRASTAS KAMBODZA

Šis varda BL minimas jau kelintą kartą. Gal nevertėtų tokiam tolimam ir nežinomam kraštui skirti tiek dėmesio, jei ne jo istorijos ir pastangų laisvei iškovoti panašumas į mūsų krašto.

Kambodža yra pats egzotiškiausias iš visų Indokinijos kraštų. Didelė ir garbinga praeitis susitinka čia su skurdžia ir užguita dabartimi. Abi jas vienija vešlios džiungles amžinai pilnos įvairių netikėtumų, amžinai grąsančios tam, kuris nusižengia, sulaužydamas jų senas tradicijas-tabu.

Štai ir dabar karalius Norodom, grįžęs iš savo „savanoriško ištrėmimo" įsikūrė ne sostinėje Pnompenh, bet nuošaliam kaimelyje Siemreap. Čia, savo kariuomenės apsuptas, iš mažo baltai tinkuoto namelio, jis siunčia prancūzams savo ultimatumus ir atsišaukimus į tautiečius.

Gal ne eilinis supuolimas, kad už ketverto mylių nuo Siemreap yra garsioji šventovė Angkor Wat-tikriau jos griuvėsiai. Ši didžiulė šventykla, apimanti dauziau kaip vieną kvadartinę mylią ploto ir kylanti į masyvinę penkių bokštų piramidę, buvo statyta prieš 800 metų. Tada, kai Khmer dinastijos Kambodžos karaliai valdė beveik visą Indokiniją ir pietryčių Aziją.

Žlugo Khmer dinastiją, sugriuvo masyvinė Angkor Wat šventykla, kaip ir buvęs Angkor Thom miestas, kuriame, kadaise, gyveno per 1 milijoną gyventojų (Paryžiuje tuo metu tikrai tiek nebuvo) Žmonės apleido tas vietas ir jas užkariavo džiunglės.

Tik 1860 metais, atsitiktinai, vienas prancūzų botanikas, ieškodamas naujų žolelių „aperityvui" surado džiunglių pavergtą Angkor Wat. Nuo tada jau ji nebuvo tuščia. Tiesa joje nešoka opiumo apsavigintos šokėjos ir nesigirdi egzotinės rytiečių maldų giesmės, bet akmens paminklai-pusšuniai, demonai, karaliai ir kovos drambliai bei grifinai tebestovi prie klaidžių tunelių ir arkadų angų, tarsi saugodami garsią praeitį nevertiems ainiams prikelti.

O gal ir tėn, praeities apsvaigintiem archeologams, kaip ir Lietuvos piliakalniuose užmigusiems berneliams prisisapnuoja graži karalaitė laisvė ir verčia juos pasiryžti dideliems žygiams. Gal nuo šventyklos piliorių besiraitančios daugiagalvės kobros (vad. Nagas) primena priešui, kad už laisvę nemirštama viena mirtimi, bet kiekvienos pralieto kraujo lašas išaugina naujus kovotojus.

Dabartinė karaliaus Norodom padėtis nėra tokia egzotiška ir romantiška, kaip jo tėvynės praeitis. Nors ir apsuptas savo 20.000 karių armijos ir Issarak (nepriklausomybės) partizanų, jis nėra visiškai saugus ir savim pasitikintis. Visų pirma jo kariuomenė ginklavimo, maitinimo ir net finansų atžvilgiu priklauso nuo prancūzų. O ir toje pačioje kariuomenėje yra daug tokio elemento, kurį su karaliumi jungią tik bendra neapykanta prancūzams. Už tai karalius ir kreipiasi į savo tautą, norėdamas ginkluotas pajėgas pakelti iki 50.000 karių.

Šiandien svarbiausias Kombodžijos miestas yra Pnompenh. Ten stovi karališkieji rūmai su savo netikrų kolonų arkada ir raudonais, mėlynais ir žaliais stogais. Garsus britų antropologas kartą apie tuos rūmus yra pasakęs: „Jie yra taip bauginantys, kad tiesiog užburia". Dabar jau nėra tuose rūmuose praeities didybės ir egzotikos. Karaliaus privačios šokėjos nebešoka jam suraminti ir užsimiršti ir nekertamos vergų galvos karaliui pralinksminti, tik baltas šventasis dramblys dar tebevaikšto, visų gerbiamas, po karališkus sodus, ir švenčių metu baltomis kalkėmis išsidažiusios mergaitės šoka ritualinius šokius.

133 pėdų augščio, gryno sidarbro stogu, pagodoje dar ir dabar tebestovi auksinė naturalaus dydžio Budos statula. Rūmų rūsiuose saugomos karališkos brangenybės, kurių gali pavydėti daugelio Europos kraštų karaliai.

Tuo tarpu Rūmų ir Pagodos šešėlyje prancūziško stiliaus pavėsingais bulvarais automobiliai narstosi tarp bulių velkamų vežimų. Užmiestyje jie beveik visiškai išnyksta tarp dramblių ir jaučių.

Nerūpestingai gyvena 3.750.000 Kambodžos gyventojų. Ryžių užtenka visiems. Jei nepatinka dirbti kaučiuko plantacijose, jie gali gauti 20 akrų derlingos žemės nuosavybėn be atlyginimo. Tik jis pats turi nugalėti savo žemėje džiungles. Jei ir tai nepatinka, jie gali palaukti vasaros liūčių, kai patvinusi Mekong upė užlieja šimtus kvadratinių mylių ir pripildo didelį Tonle Sap žuvims taip, kad vos galima patraukti per ežerą tinklą.

Dabar tarp džiunglių įmigęs, nerūpestingas karštas, po 87 prancūzų valdymo metų pabunda. Jį kelia karalius Norodom Sihanuok, kuris kultūringus kraštus pažįsta gal net geriau, negu savo gimtąjį. Išauklėtasc prancūzų karo akademijoje, praėjusiais metais apkeliavo didelę dalį pasauilo, propaguodamas savo nepriklausomybės įdėją. Laisvalaikiu mėgs ta groti saksofonu džazbande.

Šiendien kai jis griežtai ir aiškiai kalbasi su prancūzais, kaip lygus su lygiais, kai, galimas dalykas, jo kraštas gaus visišką nepriklausomybę, jo bėdos dar tolį gražu nesibaigs. Jau ir dabar nemaža dalis jo krašto yra komunistų rankose (pietryčių dalis). Taip pat nežinia kas labiau paveiks jo armiją, ar karaliaus nuoširdumas, ar komunistų klastinga propaganda.

JAV SVEIKINA SANTYKIU PAGEREJIMA INDOKINIJOJE

Valstybės Departamentas (užsienių reikalų ministerija) paskelbė sekančio turinio komunikatą:

„Naujosios Prancūzijos vyriausybės paskelbtoji deklaracija, dėl santykių tarp Prancūzijos ir Kambodžos, Laoso, Vietnamo vyriausybių sunormavimo, yra labiausiai sveikintas reiškinys.

„Siūlydama derybas, Prancūzijos vyriausybė padarė labai realių ir konstruktyvių žygių patenkinti tų valstybių siekimą visiškos nepriklausomybės.

„JAV vyriausybė visa širdimi rems Prancūzijos vyriausybės pastangas šia kryptimi, tikėdama, kad tai atidarys kelius tvirtai draugystei paremtai bendrais interesais, sutiprins Prancūzijos uniją ir įgalins jos pajėgas sėkmingiau tęsti karžygišką kovą prieš komunistų agresiją.

NAUJIENOS

PIRMAS IR GERIAUSIAS LIETUVIŲ DIENRAŠTIS AMERIKOJE

NAUJIENOS turi savo korespondentus kiekvienoje didesnėje Amerikos lietuvių kolonijoje ir įvairiose Europos bei Pietų Amerikos valstybėse.

NAUJIENOS spausdina veliausias, tiksliausias ir įdomiausias žinias iš lietuvių ir kitų tautų gyvenimo.

NAUJIENOS spausdina straipsnius svarbiausiais lietuvių gyvenimo reikalais ir savo skiltyse skaitytojams leidžia pareikšti savo nuomonę.

NAUJIENŲ prenumerata yra tokia: JAV ir Kanadoje — 9.00 dol. metams, 5.00 dol. pusei metų. Kitose valstybėse — 11.00 dol. metams, 5.50 pusei metų. Anglijoje — 4 svarai metams, 2 svarai pusei metų.

NAUJIENAS gausite, jei pasiųsite pinigus NAUJIENŲ atstovui tokiu adresu:

Mr. V. ZDANAVIČIUS
35 Fashion Street
London E. 1. England.

Europos Lietuviu Kronika

LONDONAS

„BRITANIJOS LIETUVIO" LOTERIJOS LAIMĖJIMŲ TRAUKIMAS

Kaip jau buvo skelbta, „Britanijos Lietuvio" loterijos laimėjimų traukimas įvyksta ateinantį sekmadienį, liepos 19 d., Londone, Lietuvių Namuose. Laimėjimų traukimo pradžia 9 val. vak. Kad susirinkusiems nereikėtų nuobodžiauti, laimėjimų traukimo vakarą Lietuvių Namuose ruošiamas pasilinksminimas, kurio metu kiekvienas galės ūpą pataisyti ir vargelius palengvinti. Tikimasi, jog sekmadienio vakare lietuviai gausiai atsilankys į Lietuvių Namus, todėl jau dabar jų vadovybė ruošiasi svečius kuo gražiausiai priimti.

DARIAUS IR GIRĖNO 20 METŲ MIRTIES SUKAKTIES MINĖJIMAS LONDONE

Mūsų tautos didvyrių Atlanto nugalėtojų Dariaus ir Girėno istorinio žygio ir jų tragingos mirties 20 metų sukakties minėjimas Londone įvyksta ateinantį šeštadienį, liepos 18 d., 6 val. 30 min. vak. Lietuvių Sporto ir Socialiniame Klube, 345a, Victoria Park Road, E.9.

Visi lietuviai kviečiami pagerbti musų tautos didvyrius ir jų paminėjime gausiai dalyvauti.

INŽ. VILČINSKAS STOKHOLME

Pereitos savaitės ketvirtadienį į Stokholme vykstantį socialistų Internacionalo kongresą išvyko Londone gyvenąs inž. J. Vilčinskas. Kongrese jis atstovausiąs Lietuvos Socialdemokratu partiją Vidur. ir Rytų Europos Socialistų unijos suvažiavime ir Pasauliniame Socialistų Kongrese.

SOVIETŲ JURININKAS APIE LONDONĄ

Vainikavimo dienomis sovietų jūrininkai turėję progos viešėti Londone. Vienas tokių jūrininkų, Malyševas, grįžęs į „rojų", per Rygos radiją, jaunimo valandėlėje, papasakojo savo įspūdžiais apie Londoną. Tarp kita ko, Malyševas užjautė Londono vaikus, kurie laisvą laiką gali praleisti tik nešvariose didmiesčio gatvėse, kadangi Londonas turįs „vieną parką, kuris priklauso Anglijos karalienei ir jos dviems vaikams". Daugiau Londonas, nei jo apylinkės neturinčios jokių parkų, nei miškelių, nei sodų, nei pievų, tvirtino Malyševas, neseniai grįžęs iš vainikavimo viešnagės. O iš tikrųjų Londonas, gal būt, vienintelis pasaulyje didmiestis, turįs tiek daug ir tokių gražių parkų. Bet, argi galėjo apie tai Malyševas pasakyti Latvijos jaunimui?!

MANSFIELDAS

LIETUVIŲ ANGLIAKASIU DĖMESIUI

Lietuviai, kurie dirba sunkiose sąlygose ir nemoderniškose anglių kasyklose, kviečiami persikelti į gerai įrengtas, moderniškas, turinčias pirtis ir kitus patogumus, Mansfieldo kasyklas. Apsigyventi galima hostelyje, arba privačiai. Naujai atvykusius pagalbos vietos Mansfieldo DBLS skyrius.

Darbo sąlygos: už penkias darbo dienas vidurkis uždarbio apie 11 svaru, be viršvalandžių. Darbą gali gauti tik tie, kurie yra baigę bent vieną treningą.

Norį atvykti, prašomi rašyti: Mr. Juozas Kinka, Forest Town Miners Hostel, Mansfield, Notts.

Jonas Pakalnis, kilęs iš Pilviškių, Vilkaviškio apskr., prašomas rašyti Juozui Kinkai, Forest Town Miners Hostel, Mansfield, Notts, England.

BIRMINGHAMAS

KUNIGŲ REKOLEKCIJOS

Liepos 14 — 16 d. Birminghame, Tėvų Jėzuitų Namuose, Nottinghamo Vysk. E. Ellis rengia svetimtaučių kunigų, dirbančių su savo tautiečiais, metines rekolekcijas. Rekolekcijų vadovas—very Rev. George P. Dwyer, Ph. Dr., B. A., Katalikų Misionierių Kongregacijos Vyresnysis. Iš lietuvių kunigų, atrodo, dalyvaus kun. J. Kuzmickis.

TRYS PIRMIEJI

Į paskelbtą pereitos savaitės „Br. Lietuvyje" atsišaukimą, kuriame buvo prašoma suaukoti trims mergaitėms, atvykstančioms iš Vasario 16 Gimnazijos į D. Britanijos skautų ir jaunimo stovyklą, kelionės išlaidoms padengti, pirmieji atsiliepė šie trys lietuviai: *K. Plukas*, Farnborough R.A.E. Apprentice Hostel, — 1 svarą. *K. Jonelynas*, Coventry, siųsdamas 3 svarus, rašo: „Su pasitenkinimu šiandien perskaičiau žinutę, kad Jūs atvykstate paviešėti Anglijon. Visų Jūsų mokiniškai būklei bent kiek palengvinti, siunčiu visoms po 1 svarą. Su R. Liperaite norėčiau ar susitikti ar bent susirašyti ir pasiteirauti apie Dainovas šalį — Dzūkiją. Dzūkas K. Jonelynas, Coventry, The Chace Hostel. Trečias iš eilės buvo *K. Žeimys* iš Bletchley, kuris taip pat prisiuntė vieną svarą.

Kitame numeryje paskelbsime visus aukotojus, parėmusius tiek atvykstančias moksleives, tiek skautų-jaunimo stovyklą.

STOVYKLA

Iki liepos 25 d., mūsų vasaros stovyklos pradžios, beliko tik viena savaitė.

Susitvarkyk taip, traukinį ar autobusą pasirink tokį, kad liepos 25 d., ne vėliau 11 val. ryto būtum Derbyje. Tam laikui yra užsakytas sunkvežimis, kuris Tavo mantą ir Tave pristatys į stovyklavietę. Derbio geležinkelio ir autobusų stotyse pasitiks uniformuoti lietuviai — skautai.

BROLI IR SESE

Važiuodamas į stovyklą Tu vilkėsi lietuvišką skautišką uniformą. Atsimink, kad į Tave, vilkintį svetimą uniformą, bus kreipiamas dėmesys. Kelionės metu būk apdairus ir savo elgesiu nepadaryk gėdos lietuvio skauto tės vardui. Tavo palaidinės dešiniojo kišeniaus viršuje bus išsiuvinėtas žodis „Lithuania"!

Visur ir visada būk mandagus, paslaugus ir linksmas.

NEPAMIRŠK!

Atvažiuodamas į stovyklą nepamiršk atsivežti vienos savaitės maisto kortelę, kurią lengvai gausi savo miesto „Food Office".

PAŠNEKĖSIAI

Stovyklą aplankys ir praves pašnekėsius:

1). Kun. Kuzmickis — Lietuvos istorija; 2). Prof. Žymantas — Lietuvos geografija; 3). Rašyt. F. Neveravičius — Lietuvių kalba; 4). Dr. Valterlis a) Pirmoji pagalba, b) Asmens ir aplinkos higiena, c) Bendruomenė ir gyvybės išsilaikymas. 5). M. Mašalaitis a) Nepriklausomybės karai, b) Lietuvių tautos rezistencija okupacijos metais.

KUN. J. KUZMICKIS — STOVYKLOS KAPELIONAS

Kun. Steponavičiui išvykus į Ameriką, šiais metais skautų ir jaunimo stovyklon kapeliono pareigoms atvyks kun. J. Kuzmickis.

STOVYKLAI AUKOJO:

Balton skyrius — 14/6, Mansfieldo skyr. — 2 sv. 15/-; Herrison-Godmanstone sk. — 2 sv. 14/-, V. Marcinkevičius — 10/- ir St. Kasparas — 11/6.

Littleboraugh skyrius — 12 šil. 6d; Kinlochleven skyrius — 16 šil.; Edinburgo skyrius — 34 šil. Aukojusiems didelis nuoširdus ačiū!

PRAŠYMAS

Tie DBLS skyriai, kurie dar negrąžino aukų lapų, maloniai prašomi, kaip galint greičiau tai padaryti. Jeigu kai kurių kietos širdys ir nieko neaukojo, prašomi grąžinti nors ir tuščius aukų lapus šiuo adresu: J. Bružinskas, 18 Charlesworth Grove, Pellon, Halifax.

Sktn. K. Vaitkevičius,
21, Cobden St. Derby.

LEICESTERIS

LEICESTERIO SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Pereitą sekmadienį Leicesterio skyriaus nariai savo susirinkime aptarė bėgamuosius reikalus ir išklausė DBLS Centro Valdybos nario J. Senkaus informacinio pranešimo, kuriame buvo panagrinėta tarptautinė politinė padėtis, Lietuvos laisvinimo vyriausiųjų veiksnių darbas, nušviesta musų sąjungos veikla ir paaiškinta eilė aktualesnių klausimų kuriais nariai parodė gyvo susidomėjimo. Po pranešimo buvo pasitarta dėl tolesnės skyriaus veiklos. Susirinkimui pirmininkavo D. Mikulėnas, sekretoriavo V. Lažauskas. Šiuo metu Leicesterio skyriaus valdybą sudaro: pirm. T. Grikinas, sekr. V. Kvietkauskas ir iždininkas A. Kučinskas.

Tą pačią dieną gražių minčių pamokslą pasakė iš Londono atvykęs kun. A. Kazlauskas.

V. Z.

NOTTINGHAMAS

LIETUVIŲ MOKYKLA

Nottinghame jau seniau veikė lietuvių vargo mokykla, kurioje be kitų dirbo į Kanadą išvykęs mokyt. Pr. Bastys, vaikų literatūroje žinomas Imsrio pavarde. Vėliau ta mokykla pradėjo atostogas, kurios tęsėsi iki šių metų liepos 12d.

Lietuvių vaikais susirūpino DBLS Nottinghamo Apygardos valdyba, pirmininkaujama aktyvaus pirm. K. Kudlos. Buvo surastos patogios patalpos (Katedros mokykloje), buvo prikalbinta mokytoja (p. O. Kunickienė iš Mansfieldo) ir, kiek sąlygos leido, aplankytos šeimos, turinčios vaikų.

Lietuvių Mokykla buvo atidaryta liepos 12 d. 2 v.p.p. puikioje Katedros mokykloje. Pačių vaikų buvo dešimt (dešimtasis — mažutis liliputukas), tiek pat jų tėvų ir keletas svečių. Atidarymo žodį tarė Apygardos valdybos pirm. K. Kudla, priminęs sunkius laikus Lietuvoje, kai rusai draudė lietuvišką spaudą, o vistiek buvo vaikai mokomi prie motinų ratelių. Tas pats ir dabar pavergtoje Lietuvoje. Tremtyje gyvendami, esame įpaerigoti savo vaikams nuo mažens skiepyti Lietuvos ir lietuvių kalbos meilę. Po jo kalbos mokyt. O. Kunickienė pradėjo darbą, surašydama vaikų vardus ir pavardes, papasakodama apie mokyklos tvarką ir visus vaikus apdovanodama saldžiomis lauktuvėmis.

Vaikams tęsiant darbą su mokytoja, tėvai perėjo į kitą kambarį ir aptarė aktualiuosius mokyklos reikalus. Buvo išrinktas ir tėvų komitetas, kurį sudaro: J. Klumbys, p. Kiburienė ir J. Oželis. Paskiau kelis žodžius apie vaikus ir mokyklą pasakė kun. J. Kuzmickis.

Būtų gerai, kad visi Nottinghamo ir artimos apylinkės lietuviukai lankytų savo mokyklą kiekvieną sekmadienį. O jų susidarytų ne dešimt, bet mažiausiai dvidešimt.

* * *

Pirmoji stambi auka — 6 svarai ir 10 šil. mokyklų reikalams buvo gauta iš pavyzdingiausio apygardoje Buckminsterio skyriaus, kuriam pirmininkauja p. Deveikis. Skyrius teturiu 20 narių — vienguingių vyrų, tačiau jie visada yra jautrūs lietuviškiems reikalams.

KRIKŠTYNOS

Liepos 12 d. Šv. Patriko bažnyčioje po lietuvių pamaldų kapelionas pakrikštijo p. Šimkų pirmgimę dukrelę Onutę Laimutę. Krikšto tėvais buvo p. Budelninkai. Po to gražiame p. Šimkų bute buvo surengtos lietuviškos vaišės, kuriose dalyvavo šeimininko menadžeris, artimieji ir net viešnia iš Vokietijos.

PAMALDOS

BUCKMINSTER — liepos 26 d. 9,30 val. vyrų stovykloje.

PAMALDOS EVANGELIKAMS

Liepos 19 d., 4 val. p. p. COVENTRY St. Columba's Church, Radford Rd.

VOKIETIJA

SENELIUŲ IR LIGONIŲ DĖMESIUI

Prašome atkreipti dėmesio visus P.L.B. Vokietijoje komitetų pirmininkus, pastoracijoje dirbančius kunigus ir visuomenę, kad seneliai džiova ir chroniskomis ligomis sergą lietuviai DP gali būti priimti į senelių namus. Varel'yje ir Muenchene-Am Biederstein. Sergantiems džiova ir chroniškomis ligomis yra dar vietos Gauting'o sanatorijoj bei Regensburg'o ligoninėj. Tomis vietomis gali pasinaudoti visi Vokietijoj gyveną DP-lietuviai. Visas pragyvenimas ir gydymas yra nemokamas. Norinčius ta gydymosi galimybe pasinaudoti, prašau kreiptis į Sielovadą: T. A. Bernatonis, Dieburg (Hessen), Kapuzinerkloster.

Gautosiomis žiniomis, Vokietijos fed. vyriausybė veda derybas dėl emigracijos į JAV. Rūpina masi, kad JAV ypatinga kvota priimtų apie 240.000 pabėgėlių, tarp jų žymesnį skaičių ir buvusių DP iš Vokietijos. Stengiamasi, kad jiems būtų sušvelninti emigraciniai įstatymai, leidžiant įvažiuoti į JAV senesnio amžiaus ir ligotiems žmonėms.

Kaip iš gautųjų iš įvairių vietų pranešimų matyt, daugumas vokiečių žino mūsų tėvynės nelaimę ir jos vargus. Girdėjusieji per Stuttgarto radio vaidinimą „Kurių laisvė tebėra gyva tik miškuose" reiškia pabaltiečiams savo simpatijas ir užuojautą. (Į Šveicarijos vasaros poilsio u kt. pabėgėlių vaikais šiemet išvyks ir dalis lietuvių vaikų.) Viename Stuttgarto institute rastas didelis kiekis lietuviškų knygų ir lietuviškų laikraščių. Paskutiniu metu jie surašomi ir suklasifikuojami. (Augsburgo apylinkės valdybą sudaro pirmininkė V. Augustaitienė, kasininkas J. Šileikis, sekretorius V. Kapteinis.

PLB EUROPOS BENDRUOMENIŲ PIRMININKŲ SUVIAŽIAVIMAS

Birželio 27-29 dd. įvykusiame suvažiavime apsvarstyti lietuvybės išlaikymo bendruomenių ir Lietuvos laisvininmo reikalai. Priimtos tais reikalais rezoliucijos, kurias čia skelbiame.

Iš konkrečių nutarimų pažymėtinas nutarimas steigti generaliį sekretariatą, steigti savo kraštuose Lietuvių Europinio Sąjudžio skyrius, Europos kraštų iždą, remti Vasario 16 Gimnaziją, remti spaudą.

Baigiant suvažiavimo posėdžius, *p. Erdm. Simonaitis pareiškė, kad ja u* visa eilė metų jis sveikinęs suvažiavimus ne tik MLT, bet ir žmogaus, kurio jau savųjų tarpe neturime, dr. Storastos-Vydūno vardu. Jo antkapio paminklui pastatyti ir jo raštam išleisti renkamos lėšos. P. Simonaitis prašo bendruomenių atstovus šias pastangas remti. Dr. Vydūno atminimą suvažiavimo dalyviai pagerbė vienos minutės susikaupimu.

Paskutiniame posėdyje pirmininkavęs p. M. Bajorinas, uždarydamas suvažiavimą, padėkojo atsilankusiem į suvažiavimą VLIK'o nariam, MLT pirmininkui E. Simonaičiui, Vokietijos Krašto Valdybai su jos pirmininku p. Zunde už gerai paruoštą suvažiavimą ir suvažiavimo sekretoriui, p. A. Makarskui, už rūpestingą darbą

P. Pr. Zundė, kaip šeimininkas, palinkėjo dalyviams kitam suvažiavimui susitikti Paryžiuje.

* * *

— Be jau paskelbtų sveikinimų, birželio 27- 29 d. Hannoveryje įvykusį suvažiavimą sveikino raštu Lietuvos įgaliotas Ministeris Prancūzijoje, p. dr. S. BAČKIS ir Lietuvos Pasiuntinys prie šv. Sosto, p. Ministeris GIRDVAINIS.

— Vokietijos lietuviai toliau auko ja, neraginami, Gimnazijos Namams jų sunkiose gyvenimo sąlygose aukodami po 5, 10 ir net 50 DM, ir tuo parodydami tikrą pasiaukojimo dvasią.

Tokių aukų gauta iš Muensterio Lietuvių seniūnijos 100, 50 DM, suaukotų 20 seniūnijos lietuvių,, Seniūno, p. dr. A. Dulskio, ir aukų rinkėjo, p. V. Kurgono pastangomis.

Bad Oeynhausen gyvenantis lietuvis, p. Zigmantas LEVICKAS, paaukojo iš savo kuklių pajamų Gimnazijos Namams 50, - DM.

Vokietijos Krašto Valdyba ir Vasario 16 Gimnazijos vadovybė reiškia aukotojams nuoširdžią padėką.

— Vokietijos Krašto Valdyba, gavusi iš Memmingeno apylinkės aliarmuojančių žinių apie lietuviuose vykdomus apklausinėjimus, kuriuose vokiečių socialinės globos įstaigos teiraujasi apie užjūrio giminės ir tų giminių antrašus, kreipėsi birželio 23 d. raštu į Bavarijos Vidaus Reikalų Ministerijos valstybės sekretoių, pra šydama paaiškinimo kuriais tikslais tie apklausinėjimai pravedami ir nurodydama į jais sukeltą neramumą, jų tikslų neaiškumą ir liūdnus tokių apklausinėjimų praeityje patyrimus, dėl kurių apylinkėje susidarė nearamios nuotaikos. Atsakymas dar negautas.

— Vokietijos Krašto Valdyboje lankėsi, pakelėje iš Washingtono į Kairo, buvęs IRO direktorius Hannoveryje, Mr. Roger K. Aekley. Mr Aekley skiriamas JA valstybės departamento Amerikos pagalbos tvarkymo reikalais į Kairo. Pravažiuodamas aplankė jam pažįstamus Krašto Valdybos bendradarbius ir susidomėjęs teiravosi apie lietuvių tolimesnę veiklą ir rūpesčius.

— Julius Groos, Heidelberg, leidykla kreipėsi į Vokietijos Krašto Valdybą su pasiūlymu prisidėti išleisti prof. Senn'o „Litauische Sprachlehre" antrąją laidą. VKV, pritardama tam sumanymui, veda su leidykla tuo reikalu dėrybas.

— Gražiame Steyerbergo pušyne, prie upelio, liepos mėn. 1 iki 10 d. apie 80 lietuvių skautų ir skaučių, susibūrę dviejuose rajonuose, stovyklauja.

Vasaros stovyklai vadovauja p. p. A. Venclauskas ir O. Gešventas. Negavus stovyklai pakankamai lėšų, maistas stovyklautojams duodamas vidutinis. Tuojau po skautų stovyklos, liepos 10 d. prasideda toje pačioje vietoje neorganizuoto lietuvių jaunimo vasaros stovykla, kuri užtruks iki liepos mėn. 31 d.

BONNOS LIETUVIU VEIKLA

Netoli Bonnos, Vakarų Vokietijos sostinės, ant gražaus kelno, nuošalioje vietoje, tarp žaliuojančių miškų, senoje, nuo bombardavimo nukentėjusioje Annaberg pilyje, įsikūrė pabaltiečių studentų bendrabutis, kuriame gyvena Bonnoje studijuojančią lietuviai, latviai ir estai. Lietuvių studentų yra mažiausia - 6 studentai. Visos trys tautybės turi išsirinkę bendrą 6 asmenų studentų atstovybę, kuri rūpinasi visais studentų reikalais.

Studentų atstovybė Annaberge pilyje surengė Birželio 14 d. minėjimą, pakviesdama svečiais į minėjimą Baltisches Forschungs Instituto direktorių, prof. p. Sturm, užsienio studentų katalikų atstovą, kun. dr. Stenberg ir evangelikų studentų atstovą kun. Ziegler. Minėjimas pradėtas pamaldomis už pabaltiečius tremtinius, rusų kalėjimų kankinius ir žuvusius nelygioje kovoje dėl tėvynės. Prof. Sturm pasakė ilgą ir gražią tai dienai pritaikytą kalbą. Studentų vardu kalbėjo stud. teologas P. Urdze. Nuo širdžias, pilnas užuojautos kalbas pasakė kun. dr. Stenberg ir kun. Ziegler, pareikšdami vilties, jog ateis laikas, kada galėsime visi be jokios baimės grįžti į numylėtas ir laisvas tėvynes.

Kitą sekmadienį, birželio 21 d., pabaltiečiai studentai susilaukė svečių dainininkų „Klingende Bruecke" su visai ypatinga programa. Tai p. Gregor vadovaujamas 40 vokiečių dainininkų choras, pabaltiečių liaudies dainų mėgėjų. Choras labai mišrus ir amžiaus ir profesijų atžvilgiu. Nei vienas iš jų nėra buvęs Pabaltijo kraštuose, bet gerai žino dainuojamų dainų turinį ir reikšmę.

Po pamaldų ir stud. teol. Urdzės pamokslo svečiai buvo pavaišinti pietumis, kuriuos studentai jiems suruošė, patys penktadienį atsisakydami nuo pietų ir sudėdami svečių vaišėms po 1,50 DM. Pradėdamas programą, chorvedis, p. Gregor, pasipuošęs lietuvių, latvių ir estų tautinėmis juostelėmis paaiškino kieno kokia vėliava yra ir kad iš čia turimų spalvų galima sudaryti bet kurią Europos valstybės vėliavą. Prieš dainuojant kiekvieną liaudies dainą, davė plačią tos dainos charakteristiką.

Po latvių ir estų dainų, padainavo lietuvių liaudies dainas „O kad išauštų aušrelė", išverstą į vokiečių kalbą 1877 m. ir „Atlekė gulbių pulkelis". Šias dvi dainas dainavo vokiškai, nes neturėjo lietuviško teksto. Lietuviškai danavo „Pasvarscyk antela" ir Strolios „Valiok dalgele, valiok..." Pavakary, prie kavutės, svečiai ir studentai pakaitomis dainavo lietuvių, latvių ir estų liaudies dainas. Programos pasiklausyti buvo atvykusių iš Bonnos vokiečių ir anglų, be to, skambant danios garsams, prisirinko daug sekmadienio iškylautojų. Vėlai vakare latviai ir lietuviai pašoko tautinių šokių, o svečiams išvykstant sudainuota jų pageidavimu „Eisim broleliai namo, namo..." ir „Sudiev, sudiev, sudiev..."

* * *

Bonnos universitete p. A. Žarskus apgynė disertaciją „Der Aufbau des Stafvollzuges im Litauischen Staat" ir gavo teisių daktaro laipsnį. Antanas Žarskus gimė 1914. I. 22 d. Anykščiuose. Teisių mokslą pradėjo studijuoti Vilniuje, o tremtyje tęsė Pabaltijo universitete Hamburge ir Rhein. Fried. - Wilh. Bonnos universitete. Dėl ligos 1949 m. studijas buvo nutraukęs. Pasigydęs bandė emigruoti į JAV, o nepavykus emigracijai rankų nenuleido, dirbdamas Wentorfe užbaigė rašyti disertacinį darbą, praktikavosi be atlyginimo vokiečių apylinkės ir apygardos teismuose ir ruošės egzaminams. Be pakankamų lėšų, nesulaukęs paramos, visdėlto baigė studijas. Atvykęs į Bonną, sutelkė čia gyvenančius lietuvius, įsteigė PLB Bonnos apylinkę, kuriai pirmininkauja. Apylinkėje susitelkė 80 narių.

PRANCUZIJA

Dabartinį LOKą sudaro: O. Bačkienė, V. Baranauskas, J. Masiulis, V. Gravelis ir kun. Dr. Jucevičius. Rinkimams į tarybą pravesti buvo sudaryta komisija iš Dr. S. A. Bačkio, prof. J. Balturčaičio ir Pr. Dulevičiaus. Buv. Prancūzijos karo atstovo pavad. gen. št. pulk. J. Chabanier vėl įsijungė į aktyvią veiklą savo paskaitomis garsindamas Pabaltijo valstybes ir jose pasiektą nepriklausomybės laikais pažangą.

BADAS RUMUNIJOJE

Iš Bukarešto pranešama, kad Rumunija yra paliesta bado grėsme. Mėnkas daržovių ir vaisių derlius, trūkumas kviečių ir kukurūzos dar daugiau padidinęs bado grėsmę ir taip menkai maistu aprūpinamus gyventojus. Ūkininkams yra atimtos visos maisto atsargos ir javai. Oficiali kukurūzos kaina yra 4-5 lėjos už koligramą, tuo tarpu juodoj rinkoj už kilogramą grūdų mokama po 18 lėjų.

Augsburgo pabaltiečiai birželio įvykių minėjimo metu.

IVYKIU APZVALGA

LŪŽIS

Daugelis rimtų duomenų rodo, kad tarptautinėje politikoje šiuo metu vyksta tam tikras persirikiavimas, sakytume, lūžis.

Štai JAV vėl kartą pasijuto, kad jos jau nėra toji pasaulinė pajėga, kurios balso kiti klauso, jo visiškai nekritikuodami. Nėra ir tas neišsemiamas pinigų maišas, iš kurio visi neturintieji gali pasisemti, jei tik bus ištikimi dėdei Samui.

Korėjos senis Rhee pirmasis užigedojo savo giesmę. Jis taip sumaišė amerikiečių planus, kad tie gerokai turėjo sukti galvas, kol surado šiokią tokią išeitį iš keblios ir nemalonios padėties.

Anglai vėl jau senokai nerimauja ir vis grąsina pradėsią savaip turavoti. Churchilio užsisipyrimas parodyti pasauliui naujus kelius į gerovę per keturių konferenciją nebuvo amerikiečiams toks painus, kaip Rhee's nenoras taikintis, bet lygiai nemalonus. Nuolatos klausyti Maskvos radijo bubnijimo apie santykių pairimą ar nėsutarimus jie gal jau priprato, bet nuolatinai pamokslai įvairiose konferencijose apie neturėjimą savos politikos dar teberėžia jiem ausį ir dabar.

Nenuostabu, kad ir patys amerikiečiai jau praregėjo, kur nuvedė juos ikšiolinė politika, ir jau iš anks to bando suplanuoti naują jos kryptį. Tuo labiau, kad ir fizinis jėgų santykis, pasigaminus anglams atominę bombą, jau nėra toks vienšališkas.

Neseniai JAV parlamente vyko debatai dėl tarpusavio paramos ir sąjungininkų šelpimo. Tų debatų metu buvo pasakyta tokių dalykų, kurie dar prieš pusmetį būtų buvę laikomi ekskomunikos šaukiančia erezija, tuo tarpu, šiuose debatuose jie rado atgarsį ir platų pritarimą.

Bendroje išvadoje amerikiečiai galvoja, kad nebeverta toliau šelpti sąjungininkų tokiu būdu, kaip iki šiol. Esą ankstyvesnieji šelpimo planai savo uždavinį atliko. Jie įgyvendino „sulaikymo" politiką ir komunistų veržimąsis visur buvo sėkmingai sulaikytas. Sąjungininkai įsigijo pasitikėjimo ir daugelio jų ekonominė padėtis yra lygi, ar net geresnė, negu prieš karą. Tai rodo jų politinio savarankiškumo siekimas, jų nenoras toliau naudotis amerikiečių pašalpomis. Užuot tiesioginio šelpimo, numatoma palengvinti prekybos sąlygas su JAV.

Išslydę iš JAV ekonominės priklausomybės, neišvengiamai jie bus dar mažiau sukalbami politikoje

Todėl jau dabar amerikiečiai dairosi naujų sąjungininkų, kurie būtų paklusnesni už buvusiuosius. Dėl tos priežasties darė viską, kad geruoju susitartų su Rhee ir nenaudoti prieš jį jokio spaudimo, nes ir ateityje jis bus reikalingas. Dėl tos pačios priežasties ir rytų vokiečiams siūlama maisto ir kitokių gėrybių, nes ir jie gali būti labiau reikalingi, kaip niekada nesusitvarką prancūzai ar dar kartą didėliais būti panorę anglai.

Šitoks politinis persioriantavimas, sakyčiau, lyg vėžio išsinėrimas iš seno kiauto, Amerikai būtų labai pavojingas, jei ir jos didžiojo oponento krašte nevyktų panašūs įvykiai.

Paskutinių savaičių neramumai pačioje Sovietų Sąjungoje ir įvairios nuolaidos satelitams aiškiai rodo, kad po Stalino mirties ir Kremliaus politikai jau nėsugeba taip šaltai ir užtikrintai diktuoti, kaip savo laiku tėvelis Stalinas. Pvz., raudonieji kinai dar ir šiandien tebegarbina Staliną ir naujųjų viešpačių balso nelinkę aklai klausyti.

Opus klausimas rusams yra ir suskaldytoji Vokietija. Iki šiol jie tvirtai laikėsi savo nusistatymo rytinės Vokietijos sienas laikyti nekeičiamomis. Jie tikėjosi, kad priversti suvienyti Vokietiją, jie pajėgs bent Oderio Neisės liniją išlaikyti savo įtakoje. Tos viltys, deja, pasirodė vėju grįstos. Vokiečiai, kokie jie bebūtų, rūdi ar naudoni, pirmoje eilėje stato savo reikalus ir tik antroje savo draugų. Negalėdami kitaip sutrukdyti Vokietijos apginklavimo, kuris būtų perdaug pavojingas Sovietų Sąjungai, kai pačiame Kremliuje vyksta kruvina kova dėl galios ir pirmavimo, jie stengiasi masinti vokiečius pažadais Lenkijos sąskaiton.

Atrodo, kad tas netikrumo jausmas verčia juos daryti kaitaliojimus ir nuolaidas ir kituose sateliniuose kraštuose.

Kaip šitas persilaužimas vystysis, kaip jis pasibaigus, šiandien dar sunku prmaatyti. Mus tik bauginą viena galimybė, kad prasidėjus flirtui ir deryboms, mes, kaip toliausiai esą ir mažiausiai reikšmingi, galime būti užmiršti ir paliktį Dievo (tiksliau pasakius raudonojo velnio) valioje. Mūsų vadovaujantieji veiksniai jau dabar turėtų visas šias galimybes pramatyti ir iš anksto joms tinkamai pasiruošti, kad nebūtume įvykių užklupti miegą ir nepasiruošę.

L. Dalius

ITEMPIMAS NEATSLUGSTA

Žinios iš Indokinijos sako, kad ten šiltai sutiktas prancūzų pasiulymas suteikti daugiau laisvės Kambodžiai. Vietname ir Laosoje manoma, kad tai padės, išspręsti dabartinį krizį Kambodžoje.

Tačiau Kambodžos ministeris pirmininkas, Penn Nouth, pasiūlymais nėra patenkintas. Phnomphene, Kambodžos sotinėje, padėtis dar vis tabėra įtempta ir pilietinio karo pavojus dar nepraėjęs. Prancūzai sustiprino Phomphene savo įgulą atsiųsdami dar vieną batalioną kareivių. Tokiu būdu jie čia turi du ir pusę bataliono ir vieną batalioną rezervą, Saigone.

Karališkoji Issarako (Kambodžios) Armija susideda iš aštuonių batalionų. Su pagalbiniais daliniais ji turi 14-15.000 karių. Jos generalinis štabas yra Siemreape.

Jei karalius Norodom nepakeis savo nusistatymo ryšium su naujais prancūzų pasiūlymais, tai pradžioje prancūzų padėtis gali būti labai kritiška. Nėra abejonės, kad prasidėjus neramumams visa kariuomenė ir visuomenė stos savo karaliaus pusėje.

Tačiau tie laimėjimai gali būti labai trumpalaikiai, nes Kambodžos armija visasi atžvilgiais priklauso prancūzams. Prancūzai moka karininkams ir kareiviams algas, aprūpina ginklais ir maistu. Todėl prancūzai nekreipia daug dėmesio karaliaus gąsdinimui mobilizuoti prieš juos visą kraštą. Manoma, kad ir palankus Vietnamo vyriausybės pasisakymas atvėsins Kambodžos karštą galvius, juo labiau, kad ir pats Penn Nouth yra linkęs derėtis su prancūzais.

Vis dėlto yra kitas pavojus, kuris yra daug pavojingesnis, negu karaliaus peštynės su prancūzais.

Komunistai, kurių š.m. balandžio mėn. veržimasis į Laosą nepavyko, dar vis savo planų neatsisako ir jų puolimas kiekvienu metu galį būti pakartotas. Gaunamos žinios rodo, kad jie tam žygiui rimtai ir atsidėję rengiasi. Prancūzų aviacijos puolimai nepajėgė nutraukti tiekimo iš Kinijos.

Paskutinėmis žiniomis Viet Minh 320-ji divizija atitraukta į užnugarį, bet partizanų veikla labai suaktyvėjusi. Specialistai mano, kad naujas komunistų puolimas prasidės, kai tik ateis „sausasis periodas". Jis būsiąs žymiai stipresnis už ankstyvesnius puolimus., kurie tik didelėmis pastangomis pavykdavo atmušti.

Savaimė suprantama, kad tuo atveju bet koks nepasitenkinimas Kambodžoje, gali būti lengvai išnaudotas komunistų ir fatališkai atsiliepti į prancūzų gynimąsi.

Čikagoje birželio 27,28 d. įvyko šeštasis tremtyje Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios Sinodas. Jame dalyvavo daug lietuvių evangelikų bažnyčios veikėjų, bei svečių.

JEI GAUNATE

„BRITANIJOS LIETUVI",

LAIKAS

PRISIUSTI DVIDESIMTS SILINGU ANTRAM PUSMECIUI!

JEI NEGAUNATE

GERA PROGA ISIJUNGTI I VIENINTELIO EUROPOS LIETUVIU SAVAITRASCIO SKAITYTOJU EILES.

NAUJA ŠLUOTA GERAI ŠLUOJA...

PASAULIS APIE BERIJOS KRITIMA

IL TEMPO, Roma. Niekas negali pasakyti, kaip reaguos į tai Berijos ginkluotoji milicija, kurią jis per 12 metų suformavo ir valdė. Kas galėjo iššaukti tokį staigų krizį? Koks bebūtų atsakymas, viena aišku, kad sovietų viršūnės pergyvena politinę krizę. Drauge tai yra mirtinė krizė komunizmui, kaip valstybinei organizacijai.

BERLINGSKE TIDENDEN, Kopenhaga. Atrodo, kad Malenkovas pirmame runde sugebėjo nusikratyti paties pavojingiausio varžovo...

Nustebintas pasaulis klausia, kas vyksta dabar Sovietų Sąjungoje Kas bus sekantis? Paskutiniųjų savaičių įvykiai už geležinės uždangos, rytinio Berlyno neramumai visu ryškumu parodė, kad padėtis ten yra kitokia, negu sovietai pageidauja.

Augščiausieji Sovietų Sąjungos vyrai visu inirtimu naikina vienas antrą. Šita brolių kova parodys sovietų liaudžiai ir visam pasauliui, kad reikalai yra blogesni, negu jie iki šiol manė.

ANANDA BAZAR PATRIKA, Calkuta, Berija nuėjo keliu, kuriuo ėjo daugelis sovietinių vadovų Stalino laikais. Jėigu yra bent dalis teisybės kaltinimuose Berijai, tai dėl to negarbė visai Sovietų Sąjungai.

VIMA, Atėnai. Reikia pastebėti, kad tai yra tik pirmojo akto preliūdas Stalino įpėdinių tarpusavio tragedijoje. Net ir tie, kurie šiuo metu vadovauja tiem valymams, negali būti tikri dėl tolimesnės įvykių eigos. Dar per anksti numatyti kokios reikšmės sovietų užsienių politikai turės sovietinių vadų tarpusavio grumtynės.

NEUE WIENER TAGESZEITUNG, Viena. Galima įsivaizduoti, kad jis priešinosi Maskvos užsienio politikos pakeitimui. Berijos pašalinimą galima suprasti ir kaip paskutinių įvykių iššauktą reikalą sustiprinti Maskvos režimą. Todėl visiškai galima, kad artimoje ateityje sovietų politika pasidarys dar griežtesnė.

NIPPON TIMES, Tokio. Atsižvelgiant į sunkumą sustabdyti sovietinius vadus su politinėmis kryptimis, sunku numatyti kokią kryptį paims sovietų politika ateityje... Galimas dalykas, kad sovietų politika pasidarys kietesnė. Neabejotina, kad Berija bus kaltinamas ir už darbininkų sukilimą rytų Berlyne, nes jo policija buvo atsakinga už tvarkos ir saugumo palaikymą.

FRANKFURTER RUNDSCHAU, Frankfurt. Bonnoje diskutuojama, ar po Berijos pašalinimo reikia Malenkovo pozicijas laikyti tvirtomis, ar vakarai turėtų siekti tarpusavio tęsti Sovietų Sąjungoje. Federalinė vyriausybė tačiau yra patenkinta, kad nepasitikėjimas postalinine Sovietų vyriausybe, kaip derybų partneriu, pasirodė pagrįstas.

LE PEUPLE, Briuselis. Specialistai, gerai pažįsta sovietų veiklą,klausia ar Berijai mesti kaltinimai apie „krašto išdavimą kapitalistams" nekelia abejonių po Stalino mirties ves ta taikos politika ir pataikavimo ges tais?

LA NACION BELGE, Briuselis. Brutalus Berijos pašalinimas yra sunkiai išaiškinamas, kaip naujas rusų taikingos politikos epizodas. Visi duomenys verčia manyti, kad tai rodo grįžimą prie senos, kietos politikos, kuri laikinai po Stalino mirties buvo jo palikuonių apleista.

CUMHURIYET, Istanbulas. Aišku, kad Malenkovas nenorėjo, kad jo pirmasis pavaduotojas padidintų savo asmeninę galią. Malenkovas griebėsi pačios drastiškiausios priemonės. Ir štai, Berija apkaltintas imperializmo parsidavėliu, savo krašto išdaviku. Po jo neišvengiamai seks kiti valymai.

EVENING NEWS, Manila. Taip trumpai po neramumų satelitiniuse kraštuose, kurie dar nėra visiškai nuslopinti, įvykęs Berijos nušalinimas nėra vien Sovietų Sąjungos vidaus problema. Kokios reikšmės turės Berijos nušalinimas sovietų politikai šiandien galima ginčytis, bet nėra jokios abejonės, kad jo pašalinimas iš valdžios yra labai svarbus.

LOUISVILLE COURIER JOURNAL, Louisville. Svarbus klausimas yra ar Berijos pašalinimas yra gera ar bloga žinia? Ar Malenkovas kovos su Molotovu dėl galios iki mirties? Mes, tačiau, žinome, kad rusiš koji troika pasirodė netinkamas vežimas sovietinei vyriausybei. Netrukus pamatysime ar du arkliai veš geriau už tris ar ir iš jų vienas turės nueiti per gilų sniegą vilkams.

HOUSTON POST. Netrukus bus naujų valymų. Pirmoje eilėje turės būti pašalinti Berijos šalininkai. Prasidės naujas kraujapludis. Apskritai imant, Berijos nušalinimas, kaip ir rytų Berlyno riaušės, mums yra gera naujiena.

CHRISTIAN SCIENCE MONITOR. Pašalinus Beriją, pasaulis greičiausiai prieš save pamatys kietesnę Rusiją ir kietesnę jos politiką. Jėgos koncentracija ateityje sustiprins Rusijos laikyseną prieš vakarus. Saldūs čiulbėjimai, praėjusių kelių mėnesių laikotarpyje, buvo tik vidujinio netikrumo išdava ir noras at-sipalaidoti abi rankas, kad būtų galima stipriau griebti vienas kitam už gerklių.

LOS ANGELES TIMES. Laikykime sausą paraką ir laukime. Bet kokia intervencija-net ir keturių konferencijos pavidalu, gali sustiprinti vieną ar kitą pusę.

BARBOROS DIENORASTIS

Sekmadienis. Ne visi tremtyje gyveną lietuviai veda dienoraštį. Šiandien, pasiskaičiusi paskutiniajame „Br. Lietuvio" numeryje „Komunikatą", atminčiai užsirašau viena reiškinį, kuris, gal būt, netinka nei mano moteriškai galvai, nei mano užrašams. Taigi šitame komunikate, paskutinėje pastraipoje sakoma: „Dėl numatomų neoficialių atstovų prie vyriausybių, kur nėra Lietuvos diplomatinių atstovybių, skyrimo pasireiškė nuomonių skirtumų". Ir toliau sakoma, kad Min. Lozoraitis laikosi nusistatymo, kad tokių atstovų skyrimas priklauso jam, o VLIKo ir VT pirmininkai mano, kad atstovai turį būti skyriami susitarus.

Konkrečiai kalbant, mūsų veiksniai jau nuo 1950 metų negali susitarti dėl konkretaus ir labai svarbaus mūsų reikalams posto: neoficialaus atstovo paskyrimo prie Bonnos vyriausybės. Vokiečių vyriausybės duris tuo reikalu 1950 m. varstė VLIKo politinės komisijos pirm. V. Sidzikauskas ir UTV J. Brazaitis. Varstė juos VT nariai J. Kaminskas ir P. Karvelis. Mezgė ryšius su atitinkamais vokiečių užsienių reikalų ministerijos valdininkais prof. Z. Ivinskis, memorandumus ruošti buvo paprašytas prof. D. Krivickas. Diplomatiniai mūsų veiksniai barė, kad jiems netrukdytų šitame reikale, ir po trijų metų svetimųjų durų varstymo, tarpusavio derybų ir ginčų dėl Lietuvai ir lietuviams svarbaus reikalo, šiandien į savo dienoraštį galiu įrašyti „džiugią" komunikato žinią: — „tarp Min. Lozoraičio ir VLIKo dėl neoficialių atstovų prie vyriausybių paskyrimo pasireiškė nuomonių skirtumų"!

Per vidudienio šv. Mišias pastatysiu prie šv. Antano altoriaus žvakutę, idant mūsų veiksniai ir diplomatai pamestų „nuomonių skirtumus"... o „Br. Lietuvis" apturėtų sarmatos tokias žinias skelbti pirmame puslapyje, kurias pasiskaičiusi, turiu rausti prieš latvę, dirbančia prie tos pačios audimo mašinos... Latviai turi atstovą prie Bonnos vyriausybės, o mes tik — „nuomonių skirtumus"! Sorry... Sugadintas sekmadienis...

GERAS BIZNIS

Žinių agentūras „Naujoji Kinija" (komunistinės Kinijos oficialį žinių agentūra) praneša, kad tarp Kinijos Tautinės Importo ir Eksporto Korporacijos ir neoficialios britų prekybos delegacijos pasirašyta prekybos sutartis 30 milionų svarų sumai.

Britanija importuos į Kiniją metalą ir metalo gaminius, mašinas, elektros gaminius, chemikalus, įrankius, medicinos ir chirurgijos reikmenis, transporto ir susisiekimo reikmenis ir kitus pramonės gaminius.

Kinija importuos į Britaniją, augalinį aliejų ir aliejines sėklas, mėsos produktus, mineralines žaliavas, arbatą, šilką, rankdarbius ir kitas panašias medžiagas.

Britų delegaciją sudarė 19 pramoninkų atstovaujančių 50 firmų, ir taip pat stambias eksporto importo firmas. Delegaciją suorganizavo Lord Boyd Orr vadovaujama „Britų Taryba, užjūrių prekybai skatinti". Ji atvyko iš Hongkongo birželio 20 d.

Prieš išvykstant delegacijai iš Hongkongo, kolonijoje buvo kalba-ma, kad delegacija gali sudaryti prekybos sutartį £50 mil., nepažeisdama Jungtinių Tautų varžymo importuoti strategines medžiagas į komunistinius kraštus.

Pirmaisiais šių metų mėnesiais kinai importavo į Britaniją už £1.5 mil. (šerius, medžio alyva, šaldytus kiaušinius, plaukų žaliavą), tuo tarpu britai importavo į Kiniją už £2.0 mil. (tekstilę, mašinas, vilnų ir medvilnės siūlus, chemikalus ir kt.).

1947 m., prieš JT suvaržymą, britai importavo į Kiniją prekių už 13 milijonų svarų.

SKELBIMAI

JEI DAR NESKAITĖTE:

Literat. žurnalas LANKAI — 5/- I. Šeiniaus — RAUDONASIS TVANAS — 17/6, Prof. M. Biržiška — LIETUVIŲ TAUTOS KELIAS — 21/-, Ark. J. Matulevičius — UŽRAŠAI — 13/- ir 15/- (kiet. apdare) V. Kudirka — RAŠTAI — 40/-; F.Sheen — SŪNUS PALAIDŪNAS — 14/-.

Įvairūs žodynai ir lietuviškos plokštelės. Rašyti: *Dainora Daunoraitė*, 49, Thornton Ave. London, W. 4.

SAVI PAS SAVUS!

Prityręs siuvėjas, lietuvis, turįs ilgametį patyrimą, atidarė nuosavą vyrų ir moterų drabužių

SIUVYKLĄ

Didelis pasirinkimas geriausių medžiagų, prieinamomis kainomis. Greitas ir sąžiningas darbo atlikimas. Priimami ir nuosavos medžiagos užsakymai.

JUOZAS RAMANAUSKAS

19, Esmond Rd. Cheetham, Manchester, 8. Važiuojant iš Cannon St. Lietuviu Klubo kryptimi, išlipti prie kino Premier, Cheetham Hill Road.

Ūkyje reikalingas darbininkas, nevedęs, mokąs melžti karves ir kitus ūkio darbus. Duodamas nemokamas butas ir dalis maisto. Dirbdama virš valandžiai. Rašyti: N. Pošius Nuntercombe Farm Lane, Nettlebed, Henley-on-Thames, Oxon.

Linksmai ir pigiai atostogas praleisite gražiame pajūryje, BLACKPOOLYJE

Rašyti: Mrs.D.Morgan, 62,Holmfield Road, Blackpool, N.S.

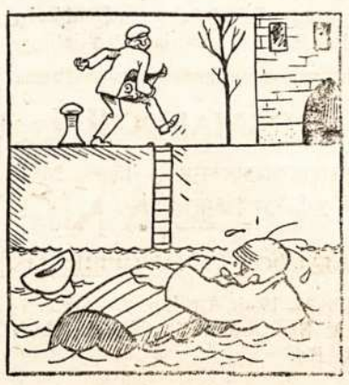

Britanijos LIETUVIS

EUROPOS LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

THE LITHUANIAN WEEKLY

Leidžia — DBLS Centro Valdyba su Europos Lietuvių Bendruomenėmis, kurias atstovauja: Pr. Zundė — Vokietija, J. Masiulis — Prancūzija, J. Dėdinas — Belgija, A. Paulaitis — Šveicarija, J. Lingis — Švedija, S. Lozoraitis (jun) — Italija, A. Galkus — Olandija, Č. Šliašinskas — Danija ir A.Gliornertas — Austrija.

Red. **Br. Daunoras.** Redakcijos ir Administracijos adresas: 43, Holland Park, London, W.11 Telf. PARk 9699.

Redakcija raštus taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams — 35 šl. 6 mėn. — 20 šl. 3 mėn. — 12 šl. Užsienyje metams — 6 doleriai.

Skelbimai: spaudos eilutė arba jos vieta — 1 šl.

Adreso pakeitimas — 1 šl. Paskiras numeris — 1 šl.

Spausdina NIDOS spaustuvė, 3, Southern Row, W.10.

Printed by NIDA Press, 3 Southern Row, London, W.10.